

QUATERVOIS

Sayı: 4, 2024

DERGİ EKİBİ

Atahan AZİZAĞAOĞLU

Elif Naz AKAY

Eylül SEZER

İncisu ÇINAR

Mehlika Leyla ÜSTEL

Metin Mert ONAY

Naz TURAL

Nehir Derya YILDIZ

Nehir YILDIZ

Rüya DÖNMEZ

Uzay BUDAK

Zeynep DEMİREL

Zeynep Ece YILMAZ

İÇİNDEKİLER

TUFAN KIYMAZ İLE FELSEFE ÜZERİNE SOHBET	1
MEZUNUMUZ SUDE ÇAPOĞLU İLE RÖPORTAJ	6
ETKİNLİKLERİMİZ	9
EXISTENCE BEYOND GOD	10
DEMOCRACY AND CAPITALISM: CAN THEY JOINTLY SYNTHESIZE THE IDEAL POLITICAL SYSTEM?	12
CULTURE AND THE CHANGE OVER TIME: EFFECTS ON PEOPLE	14
ÇAĞLARIN BİÇİMLENİŞİ	17
CUMHURİYET VE KADIN	19
BİR DEMOKRASİ ELEŞTİRİSİ	23
20. YÜZYIL FELSEFESİNE GENEL BİR BAKIŞ	26
FELSEFE BİR İNSAN OLSAYDI NASIL BİRİ OLURDU?	28
FELSEFE VE SANAT	29
KESİNLİK ARAYIŞI	32
BİR DİRENİŞİN ÖNCÜSÜ: Galileo Galilei	35
PLATON'UN ZİHNİNDEN MÜZİK	37
STOACILIK VE STOACI FİLOZOFLAR	40

Sevgili Kolejliler,

Felsefe insanın kendini ve evreni anlama çabasında başvurduğu en temel disiplinlerden biridir. İnsanın felsefe yapma serüveni 2500 yıllık bir bilgi birikimini hizmetimize sunar. Bu birikim yalnızca teorik açıklamalardan, kurgusal evren modellerinden ibaret değildir. Filozoflar kendi çağlarının aydınları olarak var olan açıklamaları, süreçleri ve uygulamaları eleştirerek çığır açıcı fikirleriyle önce kendi toplumlarına sonra da evrensel nitelikteki açıklamalarıyla zamanın ve mekanın ötesinde tüm insanlığa ışık olurlar. Böylece felsefe tarihi; insanlığın yaşamını biçimlendiren, her biri özgün, tutarlı, eleştirel, akılsal, bütünlüklü ve sistematik olan felsefi yaklaşımlara sahne olur.

Felsefe ile ilgilenmek insanlık tarihini öğrenmenin en önemli boyutlarından biridir. Çünkü felsefe tarihi, insanlığın geçirdiği dönüşümsel süreçteki dönüm noktalarını, bu noktalardaki temel fikirleri gösterir. Her düşünür yaptığı açıklamalarla insanlığa yeni rotalar çizer ve bu rotalar tarih sahnesinde önemli devrimlerin temelini oluşturur. Dogmatik düşüncenin yerini eleştirel bakışın alışı, insan hakları kavramının yaygınlaşması, sömürü düzenine karşı başka bir yaşamın mümkün olduğunun fark edilişi gibi pek çok yaşantının gerisinde felsefi fikirler vardır. Devrimler bu fikirlerin hayata geçiyle imkanı hale gelmiştir. İnsanlık tarihindeki toplumsal olaylar ve değişimler fikirlerden bağımsız düşünülemez. Bundan dolayı bu fikirleri tanımak, analiz edebilmek ve yorumlamak birey olarak bizlerin geçmişi, günümüzü ve geleceğimizi anlamamıza da ışık olacaktır.

Felsefe tarihi öğrenmek bizlere bütünlüklü olarak insanlığın serüvenini kavrama olanağı tanır. Tarihsel olaylarla dönemin öne çıkan fikirleri arasındaki ilişki aynı zamanda düşünsel akışın problemlerindeki ve söylemlerindeki değişimi de gözler önüne serer. Fark ederiz ki, her tarihsel dönemin kendine has sorunları ve o çağa göre ilerici çözümleri olmuştur. Ortaya konan fikirler daha önceki düşüncelerden beslenmiş ve sonraki düşünceleri beslemiştir.

Nihayetinde anlaşılacaktır ki insanlık kolektif bir süreçte bütünlük taşıyan bir yapıdır. Parçası olduğumuz, bu insanlık serüveninde etkin ve yetkin bireyler olarak felsefenin rehberliğinde geleceğe umutlu izler bırakmak üzere sizler için hazırladığımız Quatervois dergimizin 4.sayısını gururla sunarız.

Okudukça sorularınıza cevap bulmanız ve yeni sorulara kapı aralamanız dileğiyle...

Keyifli okumalar

TUFAN KIYMAZ İLE FELSEFE ÜZERİNE SOHBET

Zihin felsefesi, insan bilincinin bilimsel açıklamasının imkanı ve iyi yaşam felsefesi kapsamında modern Stoacılık üzerine çalışmalara ile dikkat çeken Tufan Kıymaz ile felsefe üzerine gerçekleştirdiğimiz sohbeti sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz. Bilkent Üniversitesi'nde bizleri ağırlayarak keyifli görüşlerini bizimle paylaşan Tufan Kıymaz hocamıza teşekkürlerimizi sunarız.

İyi okumalar.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Öncelikle röportaj teklifimizi kabul edip bizi ağırladığınız için teşekkür ediyorum ve ilk soruyla başlıyorum. Felsefeye merakınız nasıl başladı?

Tufan KIYMAZ:

İnsan hayattaki bazı şeyleri zaman zaman sorguluyor. Genel bir hayata bakış açısı gibi bir şey var, sorgulayıcı bakış açısı, o bakış açısından baktığın zaman bilime de yönelebiliyorsunuz tabi ki ama bazı sorunlar var ki böyle gözlemle deneyle cevaplar arıyor ve hala onları merak ediyorsan o zaman felsefeye başlamış oluyorsun. Benim en temeldeki sorularım biraz daha anlamla, hayatın anlamıyla, değerle, ahlakla alakalı hayatımı nasıl yaşayayım gibi sorulardı aslında. Benim ilk felsefeye merak salmam onun üzerinden oldu, bir de hayatımı nasıl yaşayayım gibi bir soruya cevap verebilmek için "ben neyim?" sorusu var. Çünkü nasıl bir varlığın hayatından bahsediyoruz yani balık için iyi yaşam farklı kuş için iyi yaşam farklı ben neyim ki iyi yaşamı anlayabileyim. Onun için kendime dair sorular beni zihin felsefesine yönlendirdi

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Peki eğitim geçmişinizden bahsedebilir misiniz kısaca?

Tufan KIYMAZ:

Eğitim geçmişim benim dolambaçlı biraz. Liseden sonra 2. öğretim işletme kazandım Marmara üniversitesinde. Sonra oradan yine Marmara'da İngilizce işletmeye geçtim. Daha sonra bıraktım mezun olamıyorum, lise mezunu olarak askere gittim 15 ay askerlik yaptım.

Mehlika Leyla ÜSTEL

27 yaşındayken Bilkent Üniversitesi Felsefe Bölümünü kazandım. 31 yaşında mezun oldum. Ardından Amerika'da doktora yaptım 6 sene. Sonra Bilkent Üniversitesi'nde akademisyen oldum.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Ben bu yıl felsefe öğrenmeye başladım 10. sınıf öğrencisi olarak. Ülkemizdeki felsefe eğitimini yeterli buluyor musunuz? Gençler neden bu kadar geç tanıştırılıyor felsefeyle?

Tufan KIYMAZ:

Felsefeyle tanışmak çok küçük yaşlarda olabilir. Mesela Hacettepe Üniversitesi'nde bir mastır öğrencim var, temel eğitim ana bilim dalı okul öncesi eğitimi ve okul öncesi eğitiminde çocuklarla felsefe çalışıyor. Nasıl felsefe çalışıyor çocuklar? Yani Aristoteles okumuyorlar ama kavramlara odaklanarak eleştirel düşünme becerilerini geliştiriyorlar. Küçük yaşta felsefe eğitimi alan çocuklar etik sorunlara çok daha çok taraflı bakabiliyorlar, daha iyi empati kurabiliyorlar, daha cesaretli şekilde fikirlerini söyleyebiliyorlar. O yüzden ben felsefe eğitimine ne kadar erken başlanırsa o kadar iyi olduğunu düşünüyorum. Ben felsefeyi resim dersi gibi düşünürüm. Resim dersinde de bir tablonun karşısına geçip konuşmazsın yani resmi yapar öğrenci, felsefe dersinde de felsefe yapmalılar. Dediğim gibi onlar için ne demekse felsefe o şekilde yapmalılar. Dans etmeye de benzetiyorum felsefeyi. Yani profesyonel dansçının dans ettiği gibi olmasa da çocuk da dans edebilir.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Peki üniversitelerde ya da farklı platformlarda dahil olduğunuz felsefe etkinlikleri, festivaller yada yarışmalar var mı?

Tufan KIYMAZ:

Philfest'in yani Bilkent Üniversitesi'nin felsefe şenliğinin bu sene 3.sü gerçekleşecek. Türkiye'nin dört bir yanından gelen topluluklar, yayınevleri, konuşmacılar ve

katılımcılarla kapsamlı bir festival düzenliyoruz. Bu sene bildiğiniz gibi bir kısa film yarışması da olacak. Sergi alanında lise öğrencilerinin çalışmaları sergilenecek. Film yarışmasının teması "umut". Umut memlekette ihtiyaç duyduğumuz bir şey bu aralar. Antik Yunan'da zaten felsefenin kendisi şenlikli bir şey. Sokrates'in sorgulanmış hayat dediği şeyin yaşanmaya değer bir hayat olduğunu söylemesi ve hayatın ancak böyle mutlu ve keyifli bir hayat olduğunu anlatıyor. Şenlikte her yaş grubundan insan bulunabilir. Emekli olmuş felsefe profesörü de orada olabilir, ortaokul öğrencisi de. Yaşayla, anlamla, nasıl davranmam gerektiği ile ilgili soruları bir ortaokul öğrencisi de bir profesör de aynı canlılıkta sorabilir. Orda felsefenin çok eşitleyici bir yanı var. Yani bu yaşayla küçük bir çocuğun da bir derdi olabilir, koca profesörün de. Fakat dertler aynı bence orada. O yüzden felsefenin birleştirici, eşitleyici yönünü seviyorum.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Peki bu tür çalışmalar amacına ulaşabiliyor mu sizce?

Tufan KIYMAZ:

Türkiye'nin dört bir yanından festivale geliyor insanlar; sosyalleşiyorlar, birbirleriyle tanışıyorlar, aynı dertlere sahip insanlar bir araya geliyor. Bu önemli bir kazanım bence. Festivale gelen yayınevlerinden çok duyuyorum; diyorlar ki kitap fuarlarında bile bu kadar kaliteli, bu kadar ne istediğini bilen okuyucu kitlesi ile karşılaşmıyoruz. Ayrıca öğrenciler orada kendi eserlerini sergiliyorlar, oradaki insanlarla etkileşime giriyorlar. Amaç zaten bu aslında. Amaç eleştirel ve felsefi düşünceyi üniversite duvarlarının dışına çıkarmak. İstedığımız etkinliğin örnek olması başka yerlerde de başka okullarda da felsefe üzerinden her yaş grubundan, farklı sosyoekonomik grupların bir araya gelebilmesi.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Felsefe nasıl etki ediyor sanata?

Tufan KIYMAZ:

Felsefe sanatı besleyebilir, sanat da felsefeyi besleyebiliyor. Özellikle günümüzde yapay zekanın ortaya çıkmasıyla beraber sanatla alakalı yepyeni felsefi sorular oluşmaya başladı. Yapay zekanın yaptığı sanatta sanatçı kim? Yapay zeka sanatçı olabilir mi? Edebiyat eserleri ya da bazı filmler çok felsefi olabiliyorlar felsefe yapmak denebilir mi bunlara? Şimdi Dostoyevski okuyunca bu felsefe yapmak mıdır değil midir? Sınırı nerede çizeceğiz çizmeli miyiz? Bilgelik sevgisiyse eğer felsefe edebiyatta da sanatta da bilgelik var. Bu anlamda sanatın felsefeye çok katkıda bulunabileceğini düşünüyorum.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Size göre felsefe ne ve felsefenin bireye, topluma katkısı neler?

Tufan KIYMAZ:

Felsefe ne sorusu felsefi bir soru ve zor bir soru. Akademik felsefe dediğimiz felsefe bilim tarafından cevaplanamayacak kadar ya da henüz cevaplanamayacak kadar derinlikteki soruları akıl yoluyla cevaplama girişimidir. Mesela ahlaka dair sorular soruyoruz; veganlık, kürtaj, ötanazi, idam cezası gibi şeylerle alakalı ahlaki sorular. Ahlak bizim ne yapmamız gerektiği ile alakalı ideal bir alan. Biz bilimsel olarak yalnızca olanı gözlemleyebiliriz, ideali gözlemleyemeyiz. Yani insanlar birbirini öldürmemeli diyoruz birisi dese ki ama bak öldürüyorlar ama bu benim dediğimle çelişmiyor ki. Benim dediğim çünkü olanı tarif etmiyorum ben, olması gerekeni söylüyorum. O yüzden felsefe yapmanız gerekiyor burada. Bir de yaşam biçimi olarak felsefe var. Yaşam biçimi olarak felsefe bilgeliği elde etmeye çalışan bir yaşam sürmeyi gerektiriyor. Bu sadece düşünmekle olmuyor aynı zamanda erdemli, adil davranmak lazım, irademizi biraz daha kontrol altına almamız lazım yani sadece entelektüele indirgenmiş bir bilgiyi bilge bir

insan olarak yaşama geçirmek lazım.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Peki bireye topluma katkısı neler?

Tufan KIYMAZ:

Bilim ilerliyor, felsefe ilerlemiyor pek işte bilim ilerliyor denir, ben buna katılmıyorum. Platonun yapay zeka üzerinde hiçbir diyalogu yok bildiğimiz kadarıyla bunlar yeni sorular ve zaman geçtikçe insanlar, toplum değiştikçe yeni felsefi sorular da ortaya çıkıyor. Bugün Platon'un sorguladığı gibi sorgulamıyoruz. Yani ben bunu şeye benzetiyorum zaten Platon zamanında da yapılan cerrahi müdahalelerle şimdi yapılan cerrahi müdahaleler değişmedi hala aynı yani aynı şeyleri yapıyor olabiliriz ama çok daha titizlikle yapıyoruz, çok daha iyi tanıyoruz ve düşünsel haritayı da çok daha iyi çıkardık. Yani bazı şeyleri eledikçe bazı şeylerin yanlışlarını gördük bu anlamda insanlığa katkısı oldu. Ama en önemli katkısının bir tanesi bence -negatif bilgelik deniyor buna-Sokrates'in dediği gibi felsefe bize neyi bilmediğimizi de gösteriyor. Tanrının varlığı yokluğu gibi büyük felsefi sorularla ilgilenirseniz en azında şu olur. Belki tanrının varlığına sizi ikna eden bir argüman bulabilirsiniz, belki yokluğuna ikna eden bir argüman bulabilirsiniz belki de hiçbir şey sizi ikna etmez ama en azından sizinle hemfikir olmayan insanların da ilginç argümanları olduğunu görürsünüz. Böylece insanları yargılamamaya başlarsınız. Felsefenin bireye de çok katkısı olduğunu düşünüyorum çünkü felsefe yapan birey otantik bir hayat yaşayabiliyor. Sorgulamayan bireye de zaten amaç veriliyor, ona aileden, okuldan, devletten, şirketlerin reklamlarından ... Eğer ben dışardan bana dayatılan amaçlar uğruna yaşıyorsam bu hayatı ben "ben" olduğum için yaşayamıyorumdur. Yani benim yerimde başkası biride olabilirdi bu rolü oynayabilirdi. O durumda hayatın kaynağı ben değilim sanki. Ama sorgularsam eğer, o cesareti gösterirsem o benim hayatım olacak artık. O yüzden sorgulanmamış hayat yaşamaya değmez diyor Sokrates.

Sorgulanmayınca mutsuz olmak zorunda değil insan, sorgulanmayınca böyle kaybolmuş olmak zorunda değil ama kendi hayatını yaşamıyor oluyor bu yüzden yaşanmaya değmiyor.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Peki felsefede hep soru üzerine gidiliyor ya, soru sormak her zaman bize yarar sağlıyor mu?

Tufan KIYMAZ:

Hayır. Felsefede önemli olan cevaplar değil sorulardır deniyor, bilmiyorum hiç duydun mu? bu yalan. Niye soru soralım cevabını önemsemiyorsak. Cevaplar tabi ki önemli, ama cevaplayabilmek için soruya odaklanılmalıdır. Bir felsefeciyeye gitsen desen ki “hayatın anlamı nedir?” sana ilk söyleyeceği şey “anlamdan kastığın ne?” yani ne soruyorsun? bu anlamdan kastın varlığımızın açıklaması mı? Yoksa nasıl yaşarsak hayatımız anlamlılaşır gibi bir normatik soru -normatik derken değerlerle alakalı bir soru- mu soruyorsun? Şunu mu demek istiyorsun bunumu demek istiyorsun. Soruya odaklanıyoruz ki cevaplayabilelim, yani soru çok önemli. Soru sormanın kendisi de çok önemli. Fakat ben şöyle düşünüyorum, bir insan diyelim ki çok soru soruyordur, bu komplo teorileri falanda çok soru soruyorlar, komplo teorileri temelsiz safsatalar. Sorgulamak önemli ama sorgulamanın tek başına yetmiyor. Çünkü sorgulamakta yanlış yapılabilir, sorgulamanın da bilgece yapılması lazım. Ve bence gerekçelendirilmemiş cevapları reddedebiliyor olmak lazım. O yüzden amacı gerçeğe ulaşmak olan ve mantıklı düşünebilen insanlar için sorgulama çok yararlı bir şey. Bir örnek veriyim, bir aralar anlam, amaç gibi sorular baya önemliydi benim için ve onlara cevap veremediğim içinde nasıl yaşayacağımı bilemiyordum gençken. Bu benim hayatımı olumsuz etkilemeye başlamıştı. Hani böyle akşam evde içerdeki odaya gidince ilk yaptığımız ışığı açmaktır ya, karanlık istemiyoruz yani etrafımızı görmek istiyoruz, zaten benim

yapmaya çalıştığımda ışığı bulmaya çalışmak hayatın ışığını. Bundan sonra şöyle bir şey yaptığımı fark ettim, ben ışık olsun diye odadaki eşyaları ateşe vermişim. Işık çıkıyor, ama ben görmeye çalıştığım şeyi mahvediyorum o sırada. Yani hayatımı yaşayamıyorum, sırf ışık çıksın diye. Ondan sonra dedim ki sakın olmak lazım, sınırlarımı da bilmem lazım, her şeye cevap bulayım da ondan sonra harekete geçiyim olamaz. Yaşarken bir yanda, yaşamı düşünmeliyim. Düşünüp sorulara cevap bulup sonra yaşamak olmaz, yaşarken düşünmek gerekiyor yaşadığımız hayat hakkında. O yüzden bazı şeyleri reddetmek sırf sorgulamak, bana sorgulamanın dogmalaşması gibi geliyor. Sorgulama dogmaya karşı olur. Fakat bazen sorgulamanın kendisi dogma haline geliyor ve sorgulama sorgulanmıyor. Bence sorgulama da sorgulanmalı, doğrusu var yanlış var sorgulamanın.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Felsefe etkinliğinin çağlar boyunca sürmesini neye bağlıyorsunuz? Felsefeyi ayakta tutan şeyler nelerdir temel olarak?

Tufan KIYMAZ:

Bilim de kendini geliştirerek devam ediyor. Bence felsefede de kesinlikle bir gelişim var fakat, bazı sorular gerçekten çok zor sorular. Mesela fizikte bazı şeyleri soruyoruz ve deney ve gözlem yapıyoruz, test ediyoruz. Ama fizikte de maddenin en temel yapı taşı nedir sorusunu hala bilmiyoruz. Felsefe de birçok soru da bu kadar temel. Gerçekten zor. Fizikte bu çok temel soruyu sormadan fizik yapabilirsin sonuçta. Ama felsefe yaptığımız zaman çok zor temel sorular işin içine daha çok giriyor. O yüzden bazen hala aynı sorulara cevap bulmaya çalışıyoruz. Biraz daha yolumuzu iyi görebiliyoruz, harita biraz daha iyi çıkıyor. Bence hala felsefenin böyle devam etmesi ve benzer soruları da hala soruyor olmamızın nedeni soruların zorluğundan kaynaklanıyor. Bunun biteceğini düşünmüyorum. Hani bilim sona erer mi? Yani bilinecek her şeyi biliyorsak

artık teorik olarak mümkün olabilir belki. Ama felsefe aynı zamanda kişilerin kendileri hakkında sordukları sorulardır, o yüzden biraz zor geliyor bana bunun bitmesi. Mesela yapay zekayı düşünelim. Diyelim ki bilimsel bir soru sorduk yapay zekaya ve yapay zeka onun cevabını verdi kanıtlarıyla, gözlemle, deneyle. Felsefe de söyle bir şey var, ben sorsam yapay zekaya tanrı var mı diye, yapay zeka da dese ki var, o zaman diyeceğim ki bana argüman ver, ikna et beni. Fakat benim yine felsefe yaparak onun bana verdiği argümanı değerlendirmem lazım. Kaçış yok. Yapay zeka ne kadar gelişirse gelişsin, onun felsefi çözümünün kabul edilip edilemeyeceği konusunda benim akli bir değerlendirme yapmam lazım. Bu yüzden felsefe hep olacak gibi geliyor bana. Yapay zeka çok güzel argümanlar verse bile. Ben bazen şunu diyorum, Sofistler vardı Sokrates zamanında bunlar paralı öğretmenlerdi ve retorik anlatıyorlardı, ikna edici konuşma sanatını öğretmeye çalışıyorlardı. Çünkü o zaman avukat yok bir şey yok, kendin çıkıyorsun mahkemeye orada kendini savunuyorsun ya da doğrudan demokrasi, gidip orada kendini ifade ediyorsun. O yüzden toplum karşısında konuşmak çok önemli. Onlar da bunu öğretiyorlar. Bu ikna etme sanatı, sofizm. Felsefe de ikna olma sanatı. Neden ikna olma sanatı? Çünkü ben argümana bakacağım, fikre bakacağım, ikna edici olup olmadığını aklen karar vereceğim. Kendim düşünürken de ikna edici argümanlar bulmaya çalışacağım. Gerçekleri bulmaya çalışacağım. Hangi iddiaya ikna olmalıyım? Bence felsefe bu. İkna olma sanatı, ikna etme değil. Bu açıdan ben ikna olacak mıyım yapay zekanın verdiği argümana? Felsefe bitmez gibi geliyor bana, büyük de konuşmayım ama.

Mehlika Leyla ÜSTEL:

Sizi dinlemek çok keyifliydi gerçekten. Öğrencilerinizin yerinde olmayı ve derslerinizde bulunmayı çok arzu ettim sizi dinlerken. Çok teşekkür ederiz bize vakit ayırdığınız için.

Tufan KIYMAZ:

Ben teşekkür ederim.

MEZUNUMUZ SUDE APOęLU İLE RÖPORTAJ

üretebilme, insanlara yardım edebilme fırsatı veren ve aynı zamanda geniş bir uygulama alanı olan bir bölüm olan hukuku tercih etmemde yardımcı oldu. Ayrıca bir üniversitenin yaz okulunda hukuk bölümünü inceledikten, derslere girdikten sonra da kesin kararımı verdim.

Üniversitede akademik dersleriniz dışında aktif olduğunuz alanlar var mı?

İlk senemden itibaren okuldaki birçok kulübe ve etkinliğe katıldım. İlk sene iki hukuk kulübünün birinci yıl temsilcisi ve Bristol Students' Union'da ilk sene ve tüm lisans hukuk öğrencilerini temsil etmek üzere seçildim. İkinci seneye girerken okulun en büyük hukuk kulübü olan University of Bristol Law Club'ın Başkan Yardımcısı ve Bristol Students' Union'ın mütevelli heyetine 'Student Trustee' olarak seçildim. Ayrıca ikinci sınıfta Herbert Smith Freehills Avukatlık Şirketinin kampüs sorumlusu olarak görev yaptım ve şirket için birçok toplantı, yarışma ve seminer organize ettim. Üniversitenin yeni gelen öğrencilerin oryantasyonu için yaptığı ve ilk dönemi kapsayan etkinlikte 'Peer Mentor' olarak görev yaptım, üçüncü sene için de 'Senior Peer Mentor' olarak seçildim. Ayrıca üçüncü senemde üniversiteye yeni gelen uluslararası öğrenciler için organize edilen Global Lounge'da 'Global Lounge Ambassador' olarak görev yapacağım. Kısacası üniversitede derslerin dışında hem mesleki hem yardım etkinliklerinde de yer almaktayım ve tüm bunların hem kişisel gelişimimde hem de mesleki hayatımda kullanacağım yetiler elde etmemde çok önemli rol oynadığını düşünüyorum.

Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim Sude apoęlu, 20 yaşımdayım, Üniversite öncesi eğitim hayatımın tümünü geçirdiğim TED Ankara Kolejinden 2022 yılında mezun oldum. Bristol Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2. sınıf öğrencisiyim.

Bölümünüzü tercih etme sebebiniz nedir?

Ailemde hiç hukukçu olmamasına rağmen hukuk bölümünü seçmemdeki motivasyonun hukukun ilgi alanım olması ve hayattaki hedeflerime ulaşmakta izleyeceğim en doğru yol olduğunu düşünmem. 8. sınıftan itibaren katıldığım münazara ve çeşitli kulüp etkinlikleri kapsamında küresel ısınma, gelir eşitsizliği, cinsiyet ayrımcılığı gibi küresel sorunları araştırma ve bunlara çözümler arama şansı elde ettim. Bu deneyimler benim, bu konularda çözümler

Felsefi düşüncenin toplumsal problemlere pratik çözümler sunabileceğine inanıyor musunuz? Hangi felsefi yaklaşımlar bu konuda size daha ikna edici geliyor?

Felsefi düşüncenin toplumsal problemlere pratik çözümler sunabileceğine inanıyorum. Felsefe, insan düşüncesinin en temel sorularını ve kavramlarını sorgulayan bir disiplin olarak, toplumsal meselelerin altında yatan etik, adalet ve hakikat gibi kavramları derinlemesine inceleyebilir. Bu, daha sürdürülebilir ve adil çözümler üretilmesine katkıda bulunabilir.

Bana göre, özellikle iki felsefi yaklaşım bu konuda oldukça ikna edici. İlki, etik ve adalet üzerine yoğunlaşan normatif etik ve sosyal sözleşme teorileri. Örneğin, John Rawls'un adalet teorisi, toplumdaki eşitsizlikleri ve hak dağılımını sorgulayan önemli bir çerçeve sunar. Rawls'un "adil toplum" anlayışı, toplumsal kurumların nasıl yapılandırılması gerektiğine dair pratik ilkeler sağlar.

İkincisi, eleştirel teori ve postmodern felsefe yaklaşımları. Eleştirel teori, toplumsal yapıların ve kurumların altında yatan güç dinamiklerini sorgularken, bireylerin özgürleşmesi ve toplumun dönüşümü için stratejiler sunar. Michel Foucault ve Jürgen Habermas gibi düşünürler, toplumsal sorunlara yönelik yapısal ve eleştirel analizler sunarak, mevcut problemlerin kökenine inmeyi ve daha kapsayıcı çözümler üretmeyi mümkün kılar.

Sonuç olarak, felsefi düşüncenin sunduğu derin analiz ve sorgulama yöntemleri, toplumsal problemlere yönelik daha kapsamlı ve pratik çözümler üretilmesine yardımcı olabilir. Bu bağlamda, etik ve adalet odaklı yaklaşımlar ile eleştirel teori ve postmodern felsefe, bana en ikna edici gelen ve pratik çözüm sunma potansiyeli yüksek yaklaşımlar olarak öne çıkıyor.

Lisede felsefeye olan ilginizi keşfetmenize neden olan şey nedir?

Lisede felsefeye olan ilgimi keşfetmeme neden olan şey, Jostein Gaarder'ın "Sophie'nin Dünyası" adlı kitabını okumam oldu. Bu kitap, felsefenin temel kavramlarını ve tarihini hikaye

formunda sunarak benim için oldukça erişilebilir ve ilgi çekici hale getirdi. Sophie'nin Dünyası, felsefenin sadece soyut düşüncelerden ibaret olmadığını, aynı zamanda günlük hayatımızı ve toplumu anlamamıza yardımcı olabilecek pratik bir disiplin olduğunu fark etmemi sağladı. Kitaptaki karakterlerin felsefi sorularla yüzleşmeleri ve bu sorular üzerinden düşünmeye başlamaları, benim de benzer şekilde kendi düşünce yapımı sorgulamama ve derinleştirmeme ilham verdi. Bu deneyim, felsefeye olan ilgimi pekiştirdi ve daha fazla felsefi eser okuma, farklı felsefi akımları ve düşünürleri tanıma isteği uyandırdı.

Felsefe eğitiminin kişisel gelişiminize olan etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Hangi düşünceler veya kavramlar hayatınızı en çok etkiledi?

Felsefe eğitiminin kişisel gelişimime olan etkilerini oldukça olumlu ve derinleştirici buluyorum. Felsefe, bana olaylara ve durumlara farklı perspektiflerden bakabilme yeteneği kazandırdı. Eleştirel düşünme becerilerimi geliştirdi ve karmaşık problemler karşısında daha analitik ve yapıcı çözümler üretebilmemi sağladı.

Özellikle, Sokrates'in "sorgulanmamış bir hayat yaşamaya değmez" düşüncesi ve Descartes'ın "Cogito, ergo sum" (Düşünüyorum, öyleyse varım) kavramı hayatımı en çok etkileyen felsefi yaklaşımlar arasında yer alıyor. Bu düşünceler, kendi varoluşumu ve yaşamımı daha derinlemesine sorgulamama ve bilinçli bir birey olarak kendimi sürekli geliştirme çabasında olmama ilham verdi. Ayrıca, etik ve adalet kavramları üzerine yapılan felsefi tartışmalar, günlük hayatta karşılaştığım ahlaki dilemmaları daha iyi değerlendirebilmemi ve daha bilinçli kararlar alabilmemi sağladı.

Felsefe eğitimi, bana sadece bilgi birikimi kazandırmakla kalmadı, aynı zamanda dünyaya daha geniş bir perspektiften bakabilme, kendi inançlarımı ve değerlerimi sorgulama ve geliştirme fırsatı sundu. Bu süreç, kişisel gelişimime büyük katkı sağladı ve beni daha açık fikirli, meraklı ve bilinçli bir birey haline getirdi.

Lisede okurken felsefe ile ilgili yarışmalara, etkinliklere katıldınız mı? Süreçten bahseder misiniz?

Lise son sınıfta değerli öğretmenlerimin teşvikiyle uluslararası felsefe yarışmasına katılma şansı elde ettim. İngilizce gerçekleşen bu yarışmada dereceye girememiş olsam da bu deneyimin benim için hem eğitici hem de eğlenceli olduğunu düşünüyorum. Keşke felsefeye ilgi duyan tüm öğrenciler böyle yarışmalara sıklıkla katılma şansı elde etseler.

Okul yıllarında hem akademik, hem sosyal alanlarda çok başarılı olduğunuzu biliyoruz. Bu başarınızın sırrı nedir?

Öncelikle beni başarılı olarak nitelendirdiğiniz için teşekkür ederim. Mükemmeliyetçi bir yaklaşıma sahip olduğum için yaptığım tüm işlere yüzde yüz konsantrasyon ve emek veriyorum. Hiçbir işimi yarım bırakmıyorum veya baştan savma yapmıyorum. Eğer yaptığımdan emin değilsem, yüzde yüz performans gösterdiğime inanmıyorsam o işe hiç girmiyorum. Yoğun emek vererek yaptığım işlerde de başarılı olduğuma inanıyorum. Başarılı olmanın tek şifresi çalışmak ve emek vermek.

Lisede IB TM sınıfında okudunuz. IB programının ve TED Ankara Koleji ikliminin yaşamımıza katkılarından bahseder misiniz?

IB programı kapsam ve yaklaşım olarak MEB müfredatından oldukça farklı. IB öğrenciyi araştırarak, düşünerek, deney yaparak, kendini sözlü ve yazılı ifade ederek geliştirmeye odaklı. Öğretilen tüm bilgilerin gerçek hayattaki uygulama alanlarını keşfetmenizi sağlıyor. Bu açıdan IB programına katıldığım ve diplomamı aldığım için çok mutluyum. IB'nin ayrıca İngiltere'de üniversiteye akademik uyum sürecimi de hızlandığını düşünüyorum. Sevgili okulum TED Ankara Kolejinin ve sevgili öğretmenlerimin de bu programı en iyi şekilde uygulanması ve bizim gelişimimiz için gösterdikleri çabaya minnettarım.

TED Ankara Kolejinde okuduğunuz yıllarda katıldığınız etkinlikler içinde unutamadığınız bir anınızı paylaşır mısınız?

TED Okullararası Genç Eleştirmenler Sempozyumuna 9. ve 11. sınıfta katıldım. 10. sınıfta ise pandemi dolayısıyla sempozyum gerçekleştirilemedi. 11. sınıftaki sempozyumda İspanyolca edebiyat toplantısının yöneticisi olarak bulundum. Bu toplantıda Don Kişot ve Hamlet'i İspanyolca olarak okuyup incelediğimiz iki günü çok güzel bir anı olarak değerlendiriyorum. Bunun dışında İspanyolca Kahoot oynamış ve çok eğlenmiştik. 10. sınıfta ise Sosyal Bilgiler Günü, uzun çalışmalar sonucu yaptığımız projelerimizi sunduktan iki gün sonra okulun pandemi dolayısıyla tatile girmesi emeklerimizin boşa gitmemesi açısından güzel bir anı olmuştur.

Liseli gençlere gelişmeleri açısından önerileriniz nedir?

Liseli gençlere, sadece ders ve test kitaplarına odaklanmak yerine, dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmelerini öneririm. Akademik başarının yanı sıra, İngilizce dışında bir yabancı dilde de haber izleyebilecek ve iletişim kurabilecek düzeye gelmeleri faydalı olacaktır. Bu, onlara daha geniş bir perspektif kazandıracak ve farklı kültürlerle daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlayacaktır.

ETKİNLİKLERİMİZ

Öğrencilerimiz 2023-2024 öğretim yılında katıldıkları ulusal ve uluslararası yarışmalara katılım göstermiş ve bizleri gururlandırmışlardır.

Ayrıca okulumuzda öğrencilerimizin etkin katılımlarıyla Dünya Felsefe Günü, İnsan Hakları Günü, Cumhuriyetin 100. Yılında Cumhuriyet ve Kadın, Etik Günü etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

EXISTENCE BEYOND GOD

“At the turn of the 20th Century, Friedrich Nietzsche proclaimed that God was dead and that man had killed him. This created an arrogance within man that he himself was God. But as God, all he could seem to produce was disaster. That led to a terrifying confusion: for if we could not take the place of God, how could we fill the space we had created within ourselves?”

*David Bowie (1947–2016),
Moonage Daydream (2022),
Universal, directed by Brett
Morgen, 00:56:00.*

***Baltic Sea Philosophy
Essay Event 2023***

“God was dead and man had killed him.” This is one of Nietzsche’s most controversial and famous quotes. Before exploring the consequences of not having a god, it is crucial to understand how man killed god, as in, what Nietzsche meant when he wrote this line and “How could we fill the space we had created within ourselves”. Especially with the Industrial Revolution, the advancement of science and technology, and the spread of western culture and ideologies, there came a time when religion didn’t quite fit in with the modern society. Death of God is a metaphor for the advancement of society, specifically European society. Governments started to become increasingly secular, and a lot of people started labeling themselves as deists or atheists. Religion, as time went by, started to become less relevant to the modern society.

What makes “God” so important is that religion, God, was how humans explained the unknown. It is how humankind answered difficult, complex questions. Hittites used the term “God” to explain why it rained, Ancient Greeks used the term to explain the systems of the world, and most importantly, in the later days of the Roman Empire, with the rise of Christianity, and other Abrahamic religions, religion, and God were used to explain a greater purpose. Why do we exist? What is our purpose? The self-awareness that came with being human created Existentialism. The human mind could not accept the notion that man only existed,

to exist. There must have been a greater purpose, for life, the act of living, is a burden. Because life is pain. Life is all about pain, hardships, suffering, loss. Life is brutal in its finality, candour. Yet, despite all the pain, loss, suffering, all life is hardwired to survive. One could say, the only purpose for life is to survive, and our physical bodies strive to survive as long as we can. However, the mere act of surviving, for the sake of surviving, feels underwhelming. Meaningless. Why must humans experience the pain of life? Why must we fear death, even though the act of living is a burden? This is why religion exists. Why “the creator”, or “God” exists. It is how humans cope with the pain that comes with living. The higher purpose it gives, and the promise of a reward if one manages to live until the end of their lifespan. If religion is a coping mechanism, in a society without religion, without god, how will man cope with life?

The secularization of Western society, and the abandonment of God, as mentioned previously, causes this problem to come back. To solve this problem, existentialism came in. A branch of philosophy that has, since ancient times, have sought to answer the question of, “Why do we exist?”. How can we, humans, fill the huge, empty space left by God? If there is no God, how is man going to cope with simply existing with the mere purpose of surviving as long as it could? Some have turned to science for an answer, Positivism. Perhaps

science could give man an answer, a purpose. The reason and purpose for “why” humans exist, falls outside the scope of positivism, as empirical observations and science cannot answer such a subjective, philosophical question. The reason for existence is introspective.

According to Albert Camus, father of absurdism and a philosopher who was born in early 20th century, there is no purpose for life. The universe, consequently life, is irrational, thus meaningless. How can one search for a definitive answer in the absurd? Camus’s absurdism is similar to Nietzsche’s nihilism, in the sense that both claim that life does not have a meaning. There is no greater purpose, and humans only exist for the purpose of existing, and like all living things, are programmed to survive for as long as possible. However, absurdism is not as pessimistic as nihilism in this sense. Human life, and existence, is insignificant in the grand scheme of things, however in absurdism, this is actually a freeing thing. There is no greater purpose dictating how one must live their life, there is no consequence, aside from death and the lack of greater purpose allows humans, as individuals, to find their own purpose. Life is the greatest pain, and life is made out of pain, the constant search for happiness is due to this, and the highs we get from things that give us happiness is, essentially, what makes life less of a burden.

Absurdism offers a practical coping mechanism to the aforementioned problem of how humanity could fill the space “God” left behind. It is accepting the fact that there is no definitive, grand purpose, and instead of giving into the pessimism of nihilism, finding one’s own reason for living, finding unique ways to make existence, which is the biggest reason for pain, bearable. To cope with the act of existing, and rebelling against the hopelessness and depression that comes with acknowledging that there is no “God”.

The “death of god” was, and is, inevitable as society progresses, the explanation of “God” becomes insufficient, and this causes people to search for their “purpose” elsewhere and acknowledge that life is absurd and irrational. Perhaps now, in modern society, the term “God” has died in its traditional sense, however due to peoples’ need for a purpose, it has evolved into an even more abstract, subjective term. God is not the

separate, omniscient, supernatural being that is “the creator” that assigns us with a greater, holy purpose, it is the individual, who seeks a personal purpose so that he can keep living. So, really, the death of the traditional god perhaps gave way to a new definition for the term “God”. Fulfilling our own purpose, and thus achieving happiness. So now, it is the ambition and determination we humans have to achieve that happiness, the purpose we assigned ourselves, that gives us the drive to keep living. An example of this could be a person, who’s self-assigned purpose is to create art, to be worthy of the title “artist”. For this person, who is now the “God”, making art is the reason for their existence, their purpose. The act of creating, producing art is what gives them the high of happiness that sense of fulfillment, thus it makes the brutality of life more bearable. Or, truly, even the desire to find purpose, could be the purpose that gives an individual the strength to keep on living..

The notion of finding, or assigning one’s own purpose is referred to as “rebellion” and it is usually the recommended response to the revelation of life’s meaningless, and absurdity. Rebellion, instead of denial, which is religion, and suicide, which is essentially going against human nature, and giving up, does not run away from the absurd, instead it embraces it, and utilizes it. This approach perfectly fits in with the modern western society, where individuality is a valued principle. While man is unable to fill the space left behind “God” in the traditional sense, it is able to come up with a new way to cope with life, take on the role of “God” and assign himself a purpose to keep on living. The modern man will not be controlled by the dogmas of religion that allows them to be easily controlled, and does not fit in with the ideals of modern society, which would cause society itself to go backwards, now the modern man will be, and should be able to be the “God”, in its new definition, and assign himself his own purpose.

DEMOCRACY AND CAPITALISM: CAN THEY JOINTLY SYNTHESIZE THE IDEAL POLITICAL SYSTEM?

“Democracy vests sovereignty in electorates defined by citizenship. Capitalism vests decision-making in owners and managers of private businesses engaged in global competition. The potential for conflict between these political and economic systems is self-evident: democratic politics are national, while market economics are global; and democratic politics are based on the egalitarian idea of one person, one vote, while market economics is founded on the inegalitarian idea that successful competitors reap the rewards.”

Martin Wolf (b. 1946), Crisis of Democratic Capitalism (2023), Allen Lane, p. 3–4.

Baltic Sea Philosophy Essay Event 2023

The quote that I have selected to write my essay on is one by economist Martin Wolf, outlining the fundamental differences in the foundational ideologies of democracy and capitalism on the basis of and in comparison with egalitarianism. The conclusion that Wolf draws from this comparison is that democracy is dependent on the equality of the people as a system, meanwhile capitalism relies on the inequality of people – on the favouring of successful capitalists, so to speak – to work. Therefore, it is inferred that the main question that Martin Wolf aims to answer with this quote is: “Is it possible to achieve an ideal way of government with the synthesis of democratic and capitalist ideas?” In this essay, I will be outlining my personal take on this question while trying to give a comprehensive overview of the issue making use of the beliefs of socialism, democracy, liberalism, and capitalism.

To gain a better understanding of Martin Wolf’s statement as to why the two systems of government, democracy and capitalism, are inherently incompatible, I believe it is imperative that we go into the basis of beliefs that make up these systems. To start, I would first like to define the basis of comparison of the aforementioned systems in this quote, which is egalitarianism. Egalitarianism is a philosophical viewpoint by which all humans should have equal rights and freedoms. From this definition, it is understood that egalitarianism is the philosophy behind the idea of equality for all. The political system which regards egalitarianism as its foundations is socialism: A system in which people are given equal rights and opportunities by the state which are to be ensured by the law, and the means of production are at the hands of the public. The main point in socialism that I would like to underline for the purpose of this essay is the principle that the means of production should belong to the public. This core of socialism directly contradicts the view on means of production held by capitalism, as in a capitalistic economy, the means of production are to belong to private businesses. It is also important to note that capitalism is an economic-political viewpoint, whereby economic principles are at the forefront of the belief system. This therefore means that the parties outlined in this definition of capitalism in relation to their economic status – in this case, private businesses and private business owners – are to be favoured politically compared to those that are not outlined. This contradiction will be evaluated upon further in the following parts of this essay. I would also like to define the ideological belief that capitalism operates on, which is liberalism.

Liberalism is the philosophical and economic belief which defends the protection of human rights, which in the context of capitalism is the right to property, by the state. This principle of liberalism is what forms the economics of Laissez Faire, the view which is considered to be the ideal and fundamental economic policy of capitalism, and which states that the economy is a self-regulating system between supply and demand; therefore, it will flourish with minimal to absolutely no state interference. Democracy is a political system in which the nationals of a certain state possess an equal right to vote on a government. Wolf underlines the egalitarianist principle of democracy in his quote, which is that one person has exactly equal say in the election of government as another person who is a national of the same state.

Keeping in mind the definitions of the necessary terms given above, I would now like to make an analysis of Martin Wolf's viewpoint and why he believes that democracy and capitalism are inherently incompatible. I will firstly be outlining the role of the comparison between democracy and capitalism on the basis of national and international politics made in the quote. Wolf states that because citizenship of a particular state is the dominant determining factor of whether or not one can exercise sovereignty in said state, that democracy acts on a national scale. On the other hand, as private businesses and individuals involved in them inherently possess more political power than those that are not, and the most influential private businesses operate on a transnational scale, the political power held by private businesses are not confined to one nation and are instead distributed across the globe. Due to this, the conclusion that private businesses, although they may not centrally be located in a certain state, can interfere in the political events and decisions taking place in said state, owing to their political power awarded to them based on their economic scale, can be reached. Meanwhile the larger portion of the population which are not private business owners are not awarded the same political power, understood from the fact that individuals with an ordinary amount of economic power do not have a say in the political happenings of nations they are not citizens of. I firmly agree with Wolf's point which can be inferred from this comparison, that is that in a global capitalist economy, democracy cannot be exercised according to principle as not only can non-national private businesses interfere in the politics and decision-making schemes of nations, they are also consequently given more political power than individuals who are not private

business owners, which goes against the egalitarian principle of "one person, one vote".

Contrary to Martin Wolf's opinion on the relation between democracy and capitalism, it is a very common view, supported by notable names in the field of philosophy such as Adam Smith, that the two systems are very compatible, as the ideological basis of capitalism is built on liberalism: a belief system in which the rights of all humans, which include the right to political self-determination, are to be protected by the state. Therefore, in a capitalist economy, the state's inherent purpose is to protect the right to self-determination among others, which is in line with the principles of democracy. However, in real-world applications of capitalism, it can be observed that because of the immense political power held by private businesses in correlation with their economic power and the apparent favouring of these businesses by capitalist states, goes against the egalitarian principles which lie at the heart of democracy: How can the political opinions of the people, outlined in the principle of "one person, one vote" be considered as equal to that of private businesses or people holding great economic power, if the latter are to be favoured by the state in a capitalist economy? The act of capitalist states "favouring" and "supporting" private businesses, explained by the words "successful competitors reap the rewards" in Martin Wolf's quote, underlines the fundamental lack of equality between businesses and individuals on a political scale. Therefore, my personal opinion on the contradictory nature of democracy and capitalism highlighted in the quote, is that owing to their identical core principles, democracy and socialism should go hand-in-hand in the ideal political system. I agree with the notion explained in the quote that democracy and capitalist cannot form the ideal political system as they contain contradicting principles at their hearts.

To conclude my essay, I would like to state that I do not believe that neither my nor Martin Wolf's view of the ideal political system can be reached in today's political and economic climate, as currently, it is evident that private businesses currently hold massive amounts of political and economic power and are "reaping the rewards of their success", so to speak; therefore, I do not see a foreseeable future in which they will lose support from capitalist states. Despite this, I firmly carry the opinion that philosophizing on "the ideal", whatever that ideal may be, is beneficial to the betterment of society as a whole.

CULTURE AND THE CHANGE OVER TIME: EFFECTS ON PEOPLE

Immersed in the cacophony of modern life, us, people are stuck in the tension between the “timeless” form of culture, the undeniable heritages that the past generations have passed through and the paradoxical desire for individuality, depending from each civilization from another. Knowing that culture is a complex and multidirectional concept that emphasizes the beliefs, customs, traditions, art, language, and social behaviors of a particular group of people, it is a dominant yet questionable factor in our lives. It plays a crucial role in shaping the identity of a civilization, therefore the people who are living in it. For a culture to change and evolve over time, especially when one civilization comes into contact with another, the process occurs slowly as the concept of the culture is much more long termed and hard to develop or grow.

In some ways, cultural reality can provide the impression of eternal or timeless quality. Human cultures have been able to transcend the bounds of biology and time through cultural objects, customs, and ideas. Literary works, visual arts, and architectural creations are examples of cultural artifacts that have the ability to survive long after their creators perish. Future generations will be able to experience and understand these creations as they become a part of the cultural fabric. They provide continuation and immortality by enabling

the preservation and transmission of concepts, feelings, and experiences. The idea that traditions and practices are timeless is further reinforced by them. French sociologist Emile Durkheim is well-known for his research on collective consciousness and social integration. The term “collective consciousness” describes the common values, knowledge, conventions, and beliefs that permeate a society and influence how people behave.

Comment on “Cultural reality appears to offer an alternative to biological and temporal death, granting the illusion of timelessness. Culture is fundamentally detached from the primordial pulsation of universal cycles. All attempts to return culture «to the womb of life» amount to nothing more than «a contextual attempt», akin to a glass bead game played by the rules initially defined by culture. Perceiving itself as a triumph over time, culture arrogantly isolates itself on its own inimitable and unique basis, completely indulging in the original sin of pride. It demands from its creators the alienation of their own essence, promising glorious immortality in return. ...Therefore, albeit with some exaggeration, one might argue that, «for the sake of culture», individuals sacrifice the most precious thing of all — the joy of natural existence.”

Kurbatov, S.V. Socrates and Hamlet: cultural paradigms of death // Man. – 2004. – No. 1. – P. 44-45.

Belarusian Philosophy Olympiad

According to Durkheim, collective consciousness develops as a result of social interactions and is necessary to uphold social cohesiveness and order. It gives people a sense of identity and belonging in addition to giving them a framework for deciphering and making sense of the world. Durkheim believed that social structures that uphold and disseminate common standards and values, including the legal system, education, and religion, are the vehicles through which collective consciousness appears. These establishments provide a moral code that directs people's actions and aids in social control. There is also a saying from a famous sociologist Ziya Gökalp; "There is no individual, there is society; there is no right, there is duty." This quote reflects Gökalp's ideology of emphasizing the importance of society and collective responsibility over individual rights. He believed that individuals should prioritize their duties and responsibilities towards society rather than focusing solely on their individual rights. It also emphasizes the protecting culture as a nation.

Through centuries-old rituals and rites, people are able to feel a connection to their ancestors and a sense of belonging to a greater whole. Yet, in order for these cultural realities to be interpreted and used completely correctly, it is necessary to live in the current historical time, for they depend on the basal norms of the time and simply the social beliefs that the each community specifically have.

Furthermore, cultural ideas and philosophies can transcend the limitations of time. In the ancient Greek world, mythologies maintained their effectiveness for centuries, mythological stories formed the backbone of the world for people of faith and were very effective in shaping their culture. Mythology, which has been replaced by different kinds of beliefs, still continues to influence and guide individuals today. The enduring impact of cultural ideologies can make individuals feel connected to a larger narrative,

offering a sense of purpose and meaning that extends beyond their own mortality.

However, it is important to note that while cultural reality may provide an illusion of timelessness, it does not actually grant immortality. Individuals are still subject to biological death, and cultural artifacts and practices can also fade away or be forgotten over time. Nonetheless, cultural reality offers a way for individuals to connect with something greater than themselves and find a sense of continuity and meaning in the face of mortality.

I believe that the legacies left by people, while providing us with insights into their social norms and daily routines, can only be fully understood within the cultural context of the time in which they existed. Besides the influence of bygone eras, there can be challenges in the process of transmitting crucial information. Many of these difficulties can be attributed to changes in language and interpretation. Old texts, writings, or documents may differ from contemporary language, making it challenging to accurately translate or interpret them. Historical context is another crucial factor that cannot be overlooked. The underlying meaning of the historical objects or even beliefs with proven existence, is often better understood within its historical context, and misinterpreting or lacking this context can hinder the accurate comprehension of the legacy. Furthermore, legacies may contain incomplete information. Historical documents from the past may be missing or biased towards a particular perspective. This can impede the full and fair understanding of historical events. One of the arguable perspective is that the pursuit of cultural immortality, while demanding sacrifices, might be seen as a noble or worthwhile endeavor. Some individuals and cultures may argue that leaving a lasting legacy through art, literature, or other cultural contributions is a way to enrich humanity all together and provide a sense of purpose.

In conclusion, The modern world rapidly presents people with change, which, in A. Giddens' view, signifies the return of repressed emotions. We increasingly encounter a tendency towards the past, especially religion and spirituality. "What should I do? How should I behave? What kind of person should I be?" These questions come to the center. I also think that does accelerated time culture affect people's commitment to culture positively or negatively?

Participating in the philosophy olympiad provided me with the opportunity to expand my intellectual capacity, enhance my critical thinking skills, and acquaint myself with various worldviews. This experience not only improved the process of finding correct answers to questions but also developed my ability to understand and analyze questions in greater depth. Philosophy olympiads generally give participants the chance to comprehend and discuss complex topics. For me, this has increased my ability to approach subjects in a versatile manner and evaluate various perspectives. Furthermore, engaging in discussions with other participants provided the opportunity to learn from different viewpoints, leading me to approach worldviews with greater understanding and openness.

Moreover, it helped me improve my skills in thoroughly thinking about a topic and expressing it in both written and oral forms. Critical thinking, logical reasoning, and argumentation skills were enhanced, contributing to more effective problem-solving in daily life. The olympiad I participated in not only facilitated the process of acquiring knowledge but also provided the opportunity to question and criticize what I had learned. These experiences represented, for me, not just memorizing information but understanding and internalizing it.

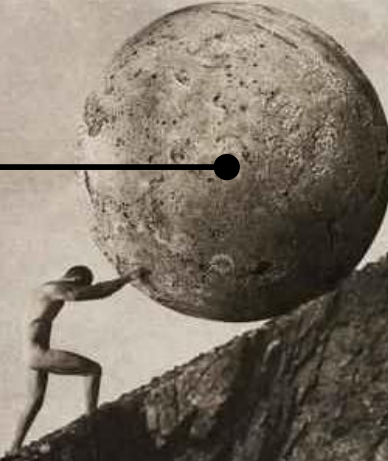
While writing this piece, I struggled with contemplating how the cultural structure of the period I discussed could be effectively understood. Culture evolves over time, and its

understanding can change over the years as people's word meanings, mental structures, and social norms evolve, and they gain various perspectives. Reflecting on the impact of this rapid change and diverse opinions on individuals was a challenging process for me because I neither completely agreed nor disagreed with some existing views, prompting me to formulate my own opinion. This situation pushed me to think.

In conclusion, participating in the philosophy olympiad played a crucial role in expanding my intellectual capacity, enhancing my critical thinking skills, and increasing my ability to respect different perspectives. These experiences guided me not only in the process of seeking answers to philosophical questions but also in the deeper search for meaning and understanding in daily life.

ÇAĞLARIN Biçimlenişi

“Çağlar yaratılırlar, yeni bir yaşama anlayışı ile değerlerin yeniden yorumlanmasıyla, yeni bir dünya görüşü ile yeni yapılanmalar, kurumlaşmalar, yeni umutlar, sıkıntılar, beklentiler ile yaratılırlar. Eğer böylesine önemli bir süreç, yalnızca var olan düzenin bazı değişiklikler ile sürdürülmesi biçiminde olacaksa, olmasın daha iyi. İnsan olarak daha yüksek bir yaşamaya ulaşamayacaksa ne demeli, bilemiyorum.”

Atilla Erdemli, Herkese Bilim-Teknoloji Dergisi, Korona Günlerinde Felsefe Yazı Dizisi, 3. Bölüm, 1 Mayıs 2020

Türkiye Felsefe Olimpiyatı

Çağlar, insanların değerleri, ihtiyaçları doğrultusunda gelişen tarihsel bir süreci ifade eder. Sürekli bir değişim içerisinde bulunan insan yaşamı ve içinde bulundukları çağlar karşılıklı “etkileşim” içerisinde. Zaman zaman insanların yarattığı devrimsel nitelikteki dönüşümlerin ardından bir süre sonra içinde bulundukları değişim ve oluşum süreci, var olan düzenin küçük bir kuklası haline gelebilmiş, dolayısıyla da bu oluşum süreci küçük değişikliklerden ibaret kalabilmiştir. Peki bu değişimler devrimsel nitelikte olmadığında bir anlam ifade etmez mi? Bu deneme, Atilla Erdemli’nin, “Çağlar yaratılırlar, yeni bir yaşama anlayışı ile değerlerin yeniden yorumlanmasıyla, yeni bir dünya görüşü ile yeni yapılanmalar, kurumlaşmalar, yeni umutlar, sıkıntılar, beklentiler ile yaratılırlar. Eğer böylesine önemli bir süreç, yalnızca var olan düzenin bazı değişiklikler ile sürdürülmesi biçiminde olacaksa, olmasın daha iyi. İnsan olarak daha yüksek bir yaşamaya ulaşamayacaksa ne demeli, bilemiyorum.” sözü bağlamında bu konuyu; ekonomi ve feminizm olmak üzere iki kategoride inceleyecektir.

Değişim olgusunu ekonomik bağlamda incelemek için paleolitik çağa uzanan avcı-toplayıcı

döneminden başlamak önemlidir. Paleolitik çağ, tarımın olmadığı, hayatta kalmak için ateşe ve avlanmaya ihtiyaç duyan insanların yaşadığı dönemdir. Avcı-toplayıcı döneminde insanlar arasında karşılıklı bir yardımlaşma ilişkisi vardı. Erkekler avlanır, kadınlar ise gerekli besinleri toplardı. Fakat bir süre sonra bir yere yerleşme ihtiyacı duyan insan, yerleşik hayata geçmiş ve tarım yapmaya başlamıştır. Yerleşik hayata geçilmesi ve Tarım devrimi üzerine Karl Marx’ın Komünist Manifesto da değindiği gibi, Tarım Devriminin bu devrimsel niteliği, insana “mülkiyet” anlayışını vermekten gelmektedir. İnsanların artık kendilerine ait eşyaları, devrim niteliğinde tarım eşyaları ve sığınacakları bir ev olunca insanlarda “aitlik” duygusu ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu aitlik duygusunun ve mülkiyetin insanların zihnine girmesi de, sınıfsal eşitsizliklerin tetikleyicisi olmuştur. Bu süreç zincirleme bir şekilde birbiri ardına yeni tarihsel süreçler getirmiştir. Örneğin feodal sistemde ellerinde para ve mülkiyet bulunduran feodal beyler, ellerinde hiçbir şey bulunmayan serfleri korumak karşılığında onları çalıştırmıştır. Bu günümüzdeki işçi-patron ilişkisine de benzemektedir. İşçi-patron, serfler-beyler arasındaki zıtlık Karl Marx ve Hegel’in tarihsel

materyalizmine gönderme yapmaktadır. Yani tarihte görülen değişimler birbirleriyle tez, antitez, sentez olmak üzere zıtlıklarla oluşmaktadır.

Sanayi Devrimi' de tıpkı Tarım Devrimi gibi ekonomik anlamda çağı değiştiren en büyük olaylardandır. Sanayi Devrimi durdurulamaz bir hızla büyüyen ve dünyaya köklerini salan kapitalist sistemin temelini oluşturur. Makineleşmeyle beraber, mülkiyeti fazla olan kişiler yükselmiş ve işçiler metalaştırılmıştır. Kısacası kişilerin bireysel becerilerinin önemi kalmamıştır. İşçilerin değersizleşmesine sebep olan kapitalizme karşı olarak ise komünizm ortaya çıkmıştır. Bakıldığında komünizmin etkileri kapitalizm kadar kalıcı olamamıştır. Bunun kanıtı, günümüzde dünyanın çok büyük bir kısmına kapitalist bir yönetim biçiminin hâkim oluşudur. Elbette ki büyük işçi hareketleri meydana gelmiş, hatta 1917'de kapitalizme karşı Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti kurulmuştur. Ancak bu tür hareketler, kapitalizmin hızlanmasını engelleyememiştir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi kapitalist devletlerin, çağın değerlerine uymayan komünizm anlayışını engellemeleridir. Kısacası süreç işlemeye devam etmiştir, ancak işçi isyanları ve kapitalizme karşı kurulan devletler var olan düzende bir değişiklik olarak kalmıştır. Ancak komünizm şimdiki çağın düzeninde etkin olmasa da büyük bir düşünce doktrini olarak köklerini salmıştır. Bu da onun devrimci niteliğinin kaybolmamasına sebep olmaktadır.

Kadının tarihsel çağlardaki yerine baktığımızda ise, "kadın olmaya" yönelik rollerin çağdan çağa başka noktalara evrildiğini görmekteyiz. Örneğin avcı toplayıcı dönemde kadının rolü toplayıcı olmak, ilerleyen dönemlerde evde kalıp çocuklara bakmak iken, sanayi devriminde eve ekmek getirmek için erkeklerle beraber çalışmaktır. Yani kadınlıkta çağın bakış açısına ve ihtiyacına göre şekillenmektedir. Aslında bu da feminitenin yani "kadınlığın" yapaylığını göstermektedir.

Kadınlara yönelik eşitsizliklere karşı, çeşitli hareketler, yürüyüşler ve ayaklanmalar olmuştur. Ayrıca bakıldığında feminizm birçok kadın için devrimsel bir düşüncedir. Ancak fikrimce, bu tür feminist hareketler daha yeni olduğu için ve çağın koşulları tarafından çok değiştiği için şimdilik radikal bir kıvama ulaşamamıştır. Çünkü feminizm akımı, hızla ilerleyen bir devrim olmaktan ziyade, 1. Dalga Feminizm, 2. Dalga feminizm ve 3. Dalga

Feminizm olmak üzere "dalga dalga" ve yavaş yavaş ilerlemektedir. Simone de Beauvoir'ın da İkinci Cinsiyet yapıtında değindiği gibi, bu tür feminist hareketler bir tür "acıtasyon" hareketi olarak kalmıştır. Bir diğer önemli nokta ise kadınlara şimdiki hakları verenin yine erkekler olmasıdır. Burada şöyle bir soru ortaya çıkmaktadır: Haklar birinin vermesinden ziyade bireyler tarafından alınmaz mı? Türkiye bağlamında incelediğimizde, kadınlar herhangi radikal bir ayaklanmada bulunmamış, Mustafa Kemal Atatürk bu hakları kadınlara vermiştir. Öyleyse feminizm yavaş ilerliyor ve acıtasyon hareketleri olarak kalıyorsa dünyaya herhangi bir katkısı yok mu? Buna cevap olarak feminizmin sürekli kendini yenilediğini ve ilerleme gösteren bir hareket olduğunu hatırlatmak istiyorum. Bu sebeple feminizm ilerledikçe daha da fazla devrimsel bir nitelik alacak ve var olan düzenin küçük değişikliği olmaktan çıkacaktır.

Her yeni çağın kendine özgü özellikleri ve devrimsel nitelikleri bulunmaktadır. Bu çağların "anahtar" olayları vardır. Her çağda gelişen çeşitli değişiklikler de bu anahtar olaylar üzerine kurulmaktadır. Bu değişiklikler küçük değişiklikler olarak görülmektedir. Ancak bu değişiklikler, Atilla Erdemli'nin dediği gibi, "yalnızca var olan düzenin bazı değişiklikler ile sürdürülmesi," olarak görülmemelidir. Çünkü yapılan her küçük değişiklik olası bir devrime zemin hazırlamaktadır. Küçük değişiklikler olmadan büyük dönüşümlerden söz edilemez. Bu sebeple hiçbir değişiklik anlamsız olamaz. Ortaya atılan her yeni düşünce insanları bambaşka bir noktaya getirmektedir. Çağda yapılan her değişiklik insanlığı daha yüksek bir yaşama getirmektedir. Bu sebeple çabalamaya devam etmek anlamsız değildir. Tıpkı Sisifos'un kayayı sürekli en tepeye geri çıkarması ve lanetlenen Cassandra'nın inatla kehanetlerini başkaları inanmayacak olsa bile söylemesi gibi. Sistemde ve içinde bulunduğumuz çağda bir etkide bulunabilmek için küçük değişiklikleri büyük değişiklikler haline getirmek bizim elimizdedir. Karl Marx'ın da dediği gibi, "Şimdiye kadar filozoflar yalnızca dünyayı çeşitli biçimlerde açıklamakla yetinmişlerdir; oysa asıl sorun, dünyayı değiştirmektir."

CUMHURİYET

ve

KADIN

Cumhuriyetimizin kurucusu ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün kadın ve erkeği yan yana omuz omuza görme vizyonu bugün ülkemizde pek çok alanda kadın varlığını öne çıkarmıştır. Oysa üzerinde yaşadığımız coğrafyada binlerce yıl boyunca kadın erkeğin tahakkümü altında, ikincil cins konumunda yaşamıştır. Ama unutulmamalıdır ki insanların yarısı erkekse diğer yarısı kadındır. Peki insanlığın yarısı olan kadın diğer yarısı olan erkeğin tahakkümü altına ne zaman girmiştir? Ne olmuştur da erkek kadını kendi nesnesi haline getirmiştir?

Sosyal bilimciler bu soruların yanıtlarını tarihsel süreç içinde ararken erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünün 13000 yıllık bir geçmişe sahip olduğunu gözler önüne sermişlerdir. Oysa insanlığın dünyadaki bulunuşu yüzbinlerce yıllık bir zaman dilimini kapsamaktadır. Yüzbinlerce yıl insan diğer hayvan türleri gibi dünyada tüketici konumunda yaşamıştır. Bu uzun dönemde yaşayan insanlar avcı-toplayıcı toplum olarak adlandırılmışlardır. Çünkü cinsiyete dayalı iş bölümünün olduğu bu toplumlarda erkekler avlamış, kadınlar toplamış ve elde edilen her şey eşit bir biçimde paylaşılmıştır. Avcı toplayıcı toplumlar anaerkil yani kadın merkezli toplumlar olmuştur ve kendi bedeninden yeni yaşamlar doğuran kadının etrafında kenetlenmiştir. Böylece insanlık yüzbinlerce yıl yöneten yönetilen ayrımı olmayan, eşitlikçi, göçebe ve barışçı bir yaşamı sürdürmeyi başarmıştır.

Böylesi kominal bir yaşamın sona erişti insan zekasının, zaman zaman yaşanan kıtlıklara çare

Bir toplum bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insanlardan oluşmaktadır. Olabilir mi ki bir kitlenin bir parçasını ilerletelim, diğerini göz ardı edelim de kitlenin tamamı ilerlemiş olabilsin. Mümkün müdür ki bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça, diğer kısmı göklere yükselebilsin. Şüphesiz ilerleme adımları dediğim gibi iki cins tarafından beraber arkadaşça atılmak ve gelişme sahalarında ve yenilikte birlikte mesafe almak durumundadır.

Mustafa Kemal Atatürk
30 Ağustos 1925
Kastamonu

aramasıyla söz konusu olmuştur. Türlerin ehlileştirilebilir olduğu keşfedildiğinde insanlık, tarım yapmaya başlamıştır. Tarım devrimi olarak adlandırılan bu süreç, yaşamın tamamını değiştirmiştir. Göçebe hayat yerini yerleşik hayata bırakmış ve eşitlik, özel mülkiyetin ortaya çıkması sonucu tamamıyla bozulmuştur. Toprağa yerleşen ve tarım faaliyetine başlayan toplumlarda üretim sürecinde kas gücü bakımından daha avantajlı olan erkek ön plana çıkmıştır. Emeği ile ürettiği mülkiyeti sadece kendi soyundan olanlarla paylaşmak ve ölüm halinde sadece kendi çocuklarına miras devretmek isteyen erkek yalnızca kendi çocuklarını doğurması için kadına hükmetmiş ve böylelikle ataerkil bir yaşantıyı başlatmıştır.

Anlayacağınız gibi ataerkil yaşantı insanlık tarihine baktığımızda yalnızca 13000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Kadının tarım toplumlarındaki bu statüsünün değişmeye başlaması ise 18.yy itibari gerçekleşmiştir. 18.yy da iki büyük devrim - Fransız Devrimi ve Endüstri devrimi - başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada etki yaratmıştır.

1789 Fransız devrimi sırasında kadınlar eşitlik, özgürlük ve kardeşlik sloganları ile erkeklerle omuz omuza çarpışmalarına rağmen yayınlanan 'İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nde sadece erkek haklarının kastedilmesi üzerine ikinci bir mücadele vermek zorunda kalmıştır. Olympia de Gauge 'Kadınların ve Kadın Yurttaşların Hakları Bildirgesi'ni yayınlamasının ardından idam edilmiştir.

Sanayi devriminin ardından ücret karşılığı emeğini sunan işçi sınıfı ağır çalışma koşullarına ve sefaletle mahkum olmuştur. Bu yoksulluk durumu kadını aile bütçesine katkıda bulunmak üzere fabrikalarda çalışmaya itmiştir. Makineleşme sayesinde kol gücü gerektirmeyen vasıfsız iş sahalarında kadınlar erkeklerden de daha düşük ücretle çalıştırılmışlardır. Böylece kadın emek sömürsünün yanı sıra bir de cinsiyetçilikle mücadele etmek durumunda kalmıştır. 19.yyın 2.yarısı itibariyle kadın hareketinin temel konuları eşit işe eşit ücret ve oy hakkı talebi çerçevesinde şekillenmiştir. Bu süreçte Osmanlı'da Avrupa'daki gelişmelerden etkilenmiştir. Askeri, siyasi ve toplumsal modernleşme sürecine giren Osmanlı, kadının yaşantısı ile ilgili birtakım değişikliklere yönelmiştir.

Temelde Osmanlı toplum yapısı cinslerin ayrılığı ilkesi üzerine kuruludur. Kadının toplumsal yapı içindeki konumu İslam dini ve şerri hükümlerle belirlenmiştir ve kadın toplumun her alanında ikincil konumdadır. Toplumsal rolleri ev içi alanla sınırlandırılmış olan Osmanlı kadınının ev dışındaki bulunuşu bile padişah fermanlarıyla ancak söz konusu olabilmış ve ev dışında çarşafı örtülmeye mecbur bırakılmıştır. Erkeklerin eğitim alabildiği, toplumsal yaşama katılabildiği, çok eşli evlilik yapabildiği, yalnızca 'boş ol' diyerek boşanabildiği, çocukları üzerinde veraset hakkına sahip olduğu, miras hakkı kullanabildiği Osmanlı'da; kadın eğitimden ve toplumsal yaşantıdan

"Kadına darağacına çıkma hakkı veriliyorsa kürsüye çıkma hakkı da verilmelidir."

Olympia de Gauge

uzak tutulmuş, eşine tabi kılınmış, boşanma, veraset ve miras haklarından mahrum bırakılmıştır.

Modernleşme hareketiyle birlikte Osmanlı'da kadınlara görece birtakım haklar verilse de temelde cinslerin ayırımına dayalı olan cinsiyetçi tutum hep sürmüştür. Fermanlarla 1847'de kölelik ve cariyelik kaldırılrsa da uygulama 1909'a kadar söz konusu olmamıştır. 1842'de ebelik kursları, 1858'de kız rüştiyeleri, 1870'de kız öğretmen okulları açılmıştır. Ancak bu gelişmelerden sadece İstanbul'da yaşayan ve üst sınıfa mensup ailelerin kız çocukları yararlanabilmiştir. 2. meşrutiyetle birlikte kadın eşiyile beraber sokağa çıkabilse de kamusal alanda haremlik selamlık uygulaması söz konusu olmuş ve kadının toplumsal statüsünde belirgin bir değişiklik olmamıştır.

1.Dünya Savaşı yıllarında kadınların kamusal alana girişi çeşitlenmiştir. Kız çocukları birçok okula kabul edildikleri gibi Dar'ül Finun'a da girmeye başlamışlardır. Savaş yıllarında erkek nüfusun silâh altına alınmasıyla, kadınlar, kamusal alanın çeşitli yerinde görev almışlardır. Öğretmenlik, ebelik, fabrika işçiliği, devlet dairelerinde memurluk, belediye işçiliği, İstanbul'da çöpçülük gibi işler kadınların iş sahaları arasında yer almaya başlamıştır. İttihat ve Terakki Cemiyetinin ve ordunun desteği ile kurulan Kadınları Çalıştırma Cemiyeti kadınların asker kıyafeti ve kum torbası dikimi işlerinde çalışmalarını organize etmiştir. Ayrıca kadınlar, 1. Orduya bağlı kadın taburunda yer alarak cephede doğrudan savaşmışlardır.

Kadın, erkek top yekün bir mücadele ile emperyalistlerin işgalinden kurtarılan vatan, 29 Ekim 1923 itibariyle Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde halkın kendi kendini yönetmesi esasına dayanan CUMHURİYET ile yönetilmeye başlanmıştır. Bu bir Türk Devrimidir ve hayatın her sahasında köklü devrimlerle çağdaş bir yaşam yaratılmıştır. Özellikle kadının toplumsal, siyasal ve ekonomik süreçlerdeki yeri çıkarılan kanunlar ve eğitim sistemindeki devrimsel uygulamalarla tamamen değiştirilmiştir.

Cumhuriyetle birlikte yaratılan kadın kimliği, artık kadınların her alanda söz sahibi olmalarının ve bunu gerçekleştirmek için de erkeklerle eşit düzeyde öğrenim görerek her meslekte temsil edilmelerinin önemini iyice anlaşılır kılmıştır. Kadınlar meslek okullarında ve üniversitelerde öğrenim görmeye başlamış ve mezun olanlar mesleklerini icra etmişlerdir. Kadının özgürleşerek kamusal yaşama dahil oluşu Batılılaşmanın ve din hegemonyasını kırarak Osmanlı toplum yapısından sıyrılmanın en önemli adımı olarak görülmüştür.

3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile karma eğitime geçilmiş, laik, bilimsel ve akılcı bir eğitim modeli benimsenmiştir. 1926 da Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesiyle çok eşliliğe son verilmiş, resmi nikah evlilik birliğinde zorunlu hale gelmiş, kadın ve erkeğe eşit boşanma ve velayet hakkı tanınmıştır. Böylece, kadın ve erkek tüm Türk vatandaşları, en ileri ve uygar ülke vatandaşları ile aynı haklara kavuşmuşlardır. 1930 yılından itibaren çıkarılan bir dizi yasa ile önce Belediye seçimlerine katılma, sonra köylerde muhtar olma ihtiyar meclislerine seçilme hakkı tanınan kadınların milletvekili seçme ve seçilme hakları, 5 Aralık 1934'te Anayasa ve Seçim Kanunu'nda yapılan yasa değişikliği ile tanınmıştır. Bu hakkın tanınmasının ardından 1935'te yapılan genel seçimlerde, Meclis'e 18 kadın milletvekili seçilmiştir.

Cumhuriyetle beraber, yıllarca sıkıştığı alandan kurtularak kamusal yaşama dahil olan Türk kadını, toplumsal yaşamdaki diğer devrimlerle beraber imaj da değiştirmiştir. Türk kadının yeni imajı; başı açık, geçit törenlerinde bayrak taşıyan, şortlu, okul önlüklü, sportif faaliyetlerde yer alan, kitleler önünde konuşabilen, teknolojiyi kullanabilen ve balo salonunda dans eden tuvaletli kadın görüntüsüne dönüşmüştür. Ancak yüzyıllarca kadını görünmez kılan, ev içi alana hapseden geleneklerin kırılması kolay olmamıştır. Bu süreçte kadınlar, kadınsı özelliklerini gizleyen koyu renk tayyörler, kısa ya da toplu saçlar ve makyajsız yüzleriyle çalışma yaşamına katılmışlardır. Cumhuriyet kadını eğitimden sağlığa, hukuktan siyasete, bilimden sanata her alanda varlık gösteren, üreten ve yaratan bireyler olmuştur.

Emek emek, omuz omuza kadın ve erkek, yüzüncü yılını kutladığımız cumhuriyetimizi inşa ettiler ve akılcı, eşitlikçi, çağdaş bir yaşamı bizlere devrettiler. Toplumsal cinsiyet eşitliğine giden yolda devrimsel bir adım atarak bize eşitliği konuştuğumuz bu günleri armağan edenlere selam olsun. Cumhuriyeti devralan neslin kadınları olarak eşitlik, adalet ve özgürlük yolunda atalarımızın izindegiz.

YAŞASIN CUMHURİYET

❑ BİR DEMOKRASİ ELEŞTİRİSİ ❑

“ Batı ülkeleri ve politik sistemleri incelendiği vakit, büyük bir kısmının, bir veya öteki şekilde, “demokratik” olduğunu görmek mümkündür. Kökenleri Antik Yunan’a dayanan, günümüzdeki haline 18. yüzyılda kavuşabilen demokrasi, varlığı boyunca çeşitli engeller ve sıkıntılar ile karşılaşmış ve dönemin gereksinimleri ile ideallerine ayak uydurmak durumunda kalmıştır. Tarihte birçok kez antidemokratik düşünce biçimleri tarafından varlığı tehdit edilmiş veyahut doğurduğu sonuçlar neticesiyle bol miktarda eleştirilmiştir.

Demokrasinin bazı eleştirilerine girmeden önce, demokrasi kavramının bu yazı çerçevesinde ne anlama geldiğini belirtmek elzemdir. “Demokrasi” kavramı ile özellikle modern Batı ülkelerinde uygulanan temsili demokrasi anlayışı kastedilmektedir. Temsili demokrasi, doğrudan demokrasi kavramının aksine, halkın devlet yönetimine kendi seçtikleri vekiller (devlet başkanları, milletvekilleri vs.) aracılığı ile dahil olmasını içerir. Demokrasi anlayışının temelinde çoğulculuk, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması, hukukun üstünlüğü gibi kavramlar yer almaktadır. Bu yazıda yapılan eleştiriler temsili demokrasiyi ve de Batı ülkeleriyle liberal politik bakış açılarını hedef alacaktır.

A. DEMOKRASİ VE SEÇİMLER

Demokrasi eleştirilerinin başında genel anlamda seçim problemi yer alır. Temsili demokrasinin ana problemi halkı temsil edecek olan vekillerin tayinidir. Demokratik sistemler içerisinde vekiller, seçimler aracılığıyla belirlenir ve yetkileriyle hizmet süreleri anayasanın hükümlerine bağlıdır. Meşrutiyetini anayasa üzerinden edinen vekillerin bu anayasaya uyması ve seçildikleri mevkilerin gerekliliklerini en iyi şekilde yerine getirmeleri beklenir. Sadece seçimler ve vekiller üzerinden 3 ana farklı problemin ortaya çıktığı söylenebilir:

1. Halkın ehliyetsizliği problemi:

Demokrasi için en önemli soru, halkın devlet kararlarında söz sahibi olacak ehliyete sahip olup olmadığıdır. Bu soru kendi içerisinde çeşitli imalar barındırır: Halkın vekil seçiminde söz sahibi olacak kadar eğitilmiş olmaması, halkın seçimlerde asıl önemli olan bilgilerden medya ekosistemleri

nedeniyle mahrum bırakılması, fanatiklik ve insanların doğal irrasyonelliği bu imalardan bazılarıdır. Seçme hakkının toplumun tamamına verilmesi ve toplumun, devletin bekası için doğru kararı vermesinin beklenmesi kimine göre yanlış olmakla beraber topluma karşı bir haksızlıktır.

Seçim sistemleri bireyleri, kendileri içerisinde birer siyasetçi olmaya zorlar. Bireyler, eğitimleri veya dünya görüşleri fark etmeksizin, içerisinde bulundukları dünya hakkında, hiçbir şekilde uzmanlıkları bulunmayan konularda, karar vermeye teşvik edilir. Bu durum, popülist ve tutucu siyasetçilerin devlet yönetimine, o işi yapmaya uygun olmamalarına rağmen, dahil olmalarına sebep olur. Yeterli seviyede donanımına sahip olmayan siyasetlerin başa gelmesi ve dahası, bu siyasetlerin halkın bilgisizliğinden, geleneklerinden yararlanıp devlet yönetimini tamamen kendilerinin veya partilerinin eline geçirmeleri tarihte sıkça yaşanmış bir durumdur.

Genel kitleye hitap eden siyasetçilerin yükselişi, az gelişmiş ülkelerde kendi çıkarını düşünen siyasilerin devleti kendi yararına kullanıp halkı göz ardı etmeleri tesadüf olamayacak kadar çok ve sık yaşanmıştır. Bu durum, hem kontrol edilmesinin kolay olması adına cahil bırakılması tercih edilen halka hem de bu siyasetçilere oy vermeyip yine de ülkelerindeki olumsuz durumlardan etkilenen insanlara haksızlık olarak görülebilir.

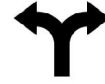
2. Ekonomik sınıf farklılıklarının seçimlere tesiri:

Seçimler içerisinde yarışabilmek için bol miktarda para ve güç gerektirir. Bu nedenle adaylar kendilerini topluma duyurabilmek için kendilerine para verecek kişiler ararlar veyahut kendilerinin zaten parası vardır. Bir başka deyişle adayların ya kendileri ya da sponsorları işveren üst sınıftandır. Adayların kendilerinin veya sponsorlarının zengin işverenler olmalarından dolayı seçildikleri vakit üst sınıfı koruyan politikalara yönelmeleri doğaldır. Seçilmek için sponsorlarından gelen paraya muhtaç olan adaylar seçildiklerinde halkın vekili değil sponsorlarının vekili olurlar. Seçimlerdeki bu imkan eşitsizliği politika koyucuların taraflı davranmasına ve halkın tamamının doğru bir şekilde temsil edilememesine neden olarak demokratik sistemi sekteye uğratır.

3. Vekillerin hizmet süreleri:

Demokrasinin en iyi şekilde çalışabilmesi için sık ve güvenilir seçimler gerekir. Halk o dönemin vekillerini sandıkta değerlendirip kiminle devam etmek istediğini seçer, seçimlerin halkı fikrini olabildiğince doğru yansıtması için sık sık seçimler yapılmalıdır. Ancak sık seçimler yapıldığı vakit politika koyucuların kısa vadeli, göstermelik çözümler ortaya sunmaları, uzun sürecek fakat sonucunda halka daha çok yararı olacak eylemlerden kaçınmaları onların daha çok işine gelecektir. İklim değişikliği, sürdürülebilir kalkınma, eğitim, sosyal reformlar vb. her şey uzun vadeli stratejik planlama gerektir ki kısa vadeli seçim yatırımları bunların hiçbirini başaramaz. Bundan ötürü (halkın iyiliğini isteyen) politikacılar medya kanalları aracılığıyla halka bu tür uzun vadeli yatırımların önemini anlatmalıdır fakat demokrasi altyapısına (yeterli eğitim seviyesi, yeterli medya okur yazarlığı seviyesi vs.) sahip olmayan ülkelerde bu pek mümkün değildir.

B. DEVLET İLE TOPLUMUN AYRIŞMASI

Demokrasinin eleştirilerinden biri de halk ve devletin birbirinden ayrışması, halkın yönetiminden ayrılmasıyla ulusal kimliğini kaybetmesidir. Oy verme işlemiyle devlet üzerindeki kendi sorumluluğunu defeden halk, kendi meclisinde ve hükümetinde olan bitenden soyutlanır. Meclisteki tartışmalar, siyasilerin birbirleriyle olan atışmaları, halka demokratik sistemin devam ettiğine ve işe yaradığına dair bir “şov” sunar. Bu durumda doğan ilerleme yanılgısı halkı pasifize eder ve asıl önemli sorunların konuşulmasını engeller. Halk, demokratik sistem içerisinde kendisini devleti etkileyen bir faktör olarak görmektense devlet tarafından etkilenen bir faktör olarak görmeye başlar. Mecliste ve televizyonlarda sergilenen bu “şov” normal şartlar altında devlet politikalarını protesto edecek, grev yapacak, eylem düzenleyecek, kısacası oy vermek dışındaki herhangi politik eylemde bulunabilecek bireylerin kandırılmasına ve durumun zaten öbür siyasi partiler tarafından gereğince eleştirildiğine hükümetinse bu eleştirileri dinleyip eylemlerini değiştireceğine inanmasına sebep olur. Toplumun sorunlarından soyutlanan bireyler halkın birlik ve beraberliğinin zarar görmesine ve ulusal kimliğin bu durumdan etkilenip yavaşça yok olmasına yol açar.

C. DEVLET KARARLARINDA VERİMLİLİK VE HIZ

Demokratik sistemlerde bireysel düşüncelerin, önyargıların ve duyguların devlet kararlarına karışmasını engellemek için çeşitli kontrol mekanizmalar mevcuttur. Meclis sistemleri, karışık yönetmelikler, kurullar, güçler ayrılığı gibi ilkeler bu tür mekanizmalara örnektir. Bu mekanizmalar kararların birçok kişi tarafından onaylanıp geniş heyetlerde bol miktarda istişare edilmesini gerektirir. Amaç tek bir kişinin fevri kararlarının devlet tarafından benimsenmesini engellemek ve evrensel düşünceleri yansıtacak kararlara izin vermektir. Bu mekanizmalar normal şartlar altında olmaları gerektiği gibi çalışırlar. Ancak acil karar alınması gereken durumlarda bu tür mekanizmalar devletin olaylara müdahale hızını ve kapasitesini kısıtlayabilir. Bu tür durumlarda hükümetler olağan üstü bir halde olduklarını dolayısıyla kontrol mekanizmalarını göz ardı edip en hızlı şekilde olayı çözmeye çalışacaklarını ifade ederler. İşte o anda devlet hassas bir noktaya girer.

En iyi ihtimalle olacaklar şunlardır: Devlet alışık olmadığı bir yönetim durumunda afallar ve gereken verimlilikle netliği gösteremez.

En kötü ihtimalle olacaklar ise şunlardır: demokratik sistemlerin antidemokratik sistemlere dönüştüğü zamanların çoğu bunun gibi olağan üstü hal zamanlarıdır. Geri verilmeyen yetkiler, tartışmalı politikalar, bireylerin hak ve özgürlüklerinin ihlali gibi olaylar devletin kontrol mekanizmalarının çalışmadığı durumlarda gerçekleşir. Uzun süren olağanüstü hallerde ise (savaş, darbe girişimleri, ayaklanmalar, yüksek sosyal gerilim vs.) bu durumundan demokratik sistemler ile çıkılamayacağını ve antidemokratik hızlı karar alıp uygulayabilen bir sisteme geçilmesi gerektiğine inanan insan miktarı artar. Tarihsel süreçte diktatörlerin bu tip anlarda güce geldiği, spesifik olarak o anda olmasa bile, demokrasiye karşı sarsılan inançtan yararlandıkları aşikardır.

D. DEMOKRASİ VE İDEALLERİ

Demokrasinin bir diğer eleştirilen unsuru ise ideallerinin ve ilkelerinin toplum tarafında gerçekçi olarak beklenemeyecek şeyler olmasıdır. Bir toplumun tamamının veya çoğunluğunun liberal demokratik ilkelere inanmasını ve savunmasını beklemek doğru değildir. Demokratik sistemin çalışabilmesi için hukukun üstünlüğü, eşitlik, homojenlik gibi kavramların halk tarafından tanınip devlet yönetiminde uygulanmaya çalışılması gerekmektedir. Bu nedenle demokrasi altyapısına (yani gerekli eğitim seviyesine veya sosyal yapılanma seviyesine) sahip olmayan ülkelerde demokrasinin gerçek anlamda uygulanabilmesi mümkün değildir. Şayet bu tür ülkelerde gerçekleştirilen seçimler şaibeli, devlet ve hukuk sistemleri yozlaşmış, halk ise televizyonlarda onlara gösterilen “şov” ile uyutulmuş olur. Her hali ile demokrasiden uzak olan bu ülkelerde demokrasi adı altında sunulan devlet sistemi toplumun ilerlemesini engelleyip yerinde saymasına sebep olur.

E. BU YAZIDAKİ DEMOKRASİ ELEŞTİRİLERİNE SON BİR BAKIŞ

Bu yazıda verilen demokrasi eleştirileri hiçbir şekilde tarihteki eleştirilerin tamamını kapsamamakla beraber, demokrasi eleştirilerinin çok dar bir kısmını ele almaktadır. Bu yazıdaki eleştiriler demokrasinin “uygulanış” kısmındaki imkansızlıkları ve problemleri ele almıştır. Demokrasinin ideallerine ve ilkelerine yönlendirilmiş eleştirilere bu yazıda yer veril-

memiştir. Bunun sebebi ise demokratik sisteme bu kadar aşına ve yakın insanların demokrasinin ideal boyutu hakkında yorum yapmasının gerçeği yansıtmayacağına inanmamdır. Bu nedenle bu yazı demokrasinin fikri kimliğini ele almaktansa, demokrasinin uygulanışında ortaya çıkan problemleri ele almıştır ve buna göre değerlendirilmelidir.

Bu yazının yazarı olarak bu yazıyı bu üslupla yazma sebebim demokrasinin idealler ve ilkeler bakımından mükemmele en yakın sistem olduğunu düşünmemdir. Demokrasinin 20. Yüzyılın sallantılı dönemlerinden sağ çıkıp tüm dünyaya yayılması da zaten bu ilkeler ve idealler yüzündendir. Demokrasi ne olursa olsun ileriye gitmeyi, toplumu düşünmeyi, eşitliği ve birçok başka önemli kavramı sembolize eder. Ancak bu ilke ve ideallerin hayat bulabilmesi için kendi içerisinde tutarı, uyumlu ve rasyonel bir uygulanma metodunun geliştirilmesi gereklidir. Bu metodun geliştirilmesi ise ancak gerçekçi ve rasyonel eleştirilerin güdümünde evrimleşerek olabilir. Bu bağlamda demokrasiyi eleştiren ve demokrasinin eleştirilmesini teşvik eden yazıların varlığı elzemdir.

Tabii ki tam teşekkürlü bir demokrasi eleştirisi olmak, gelecekte demokrasinin evrimine etki etmek bu yazının kapsamının dışındadır. Ancak, eğer bu yazıyı okuduktan sonra “demokrasi” dediğimiz kavramı, var olduğu gibi kabul etmektense sorgulayıp irdelemeye başladıysanız bu yazı hedefine ulaşmış demektir.

REFERANSLAR

- Robert A. Dahl, *Demokrasi üzerine*
- Giuseppe Mazzini, *Avrupa'da Demokrasi Üzerine Düşünceler*
- David Spitz, *Antidemokratik Düşünce Şekilleri*
- Carl Schmitt, *Parlamentar Demokrasinin Krizi*
- David Beetham, *Parliament and democracy in the twenty-first century*
- Hans-Hermann Hoppe, *Democracy: The God That Failed*

20. YÜZYIL FELSEFESİNE GENEL BİR BAKİŞ

20. yüzyıl, toplumsal, ekonomik, siyasi ve çeşitli alanlar içerisinde birçok değişimi bünyesinde barındıran bir dönem olmuştur. Tarihsel yönden bakıldığında, bilimin çığır açan gelişmeler ve ardından değişen dünya düzeni 20. yüzyılda felsefe alanında da insanların düşünce ve sorgulama alanlarını etkilemiştir. Bu yüzyıl felsefesinde gerçeğe ulaşma ve gerçek bilgiyi elde etme yolları gibi konular tartışılırken metafiziksel konuların da ön planda olduğu görülmektedir. Dönemin içerisinde dünya savaşları da dahil olmak üzere birçok farklı toplumsal, siyasi ve ekonomik durum var olmuştur. Bu olaylar sonucunda da bir çok toplumsal duruma karşı görüşler oluşmuştur. 19. yüzyıl ardından bilim alanında yapılan çalışmalarla var olan felsefi sorulara belirli ölçülerde cevaplar sağlanınca 20. Yüzyıl felsefesinde ilgi odağı daha çok siyaset, etik gibi hayatın içerisindeki soyut temalardır.

20. yüzyıl felsefesi, 20. yüzyıldan günümüze kadar uzanan toplumsal ve siyasi olaylardan etkilenmiştir, ayrıca modern dünyayı şekillendiren görüş ve ideolojilerin ortaya çıkmasına da vesile olmuştur. Ayrıca 18 ve 19. yüzyıl felsefelerinin soruları ve tartışmaları üzerine 20. yüzyıl filozofları tarafından yapılan felsefi sorgulamalar, 20. yüzyıl felsefesinin temellerindendir. 19. yüzyılda oluşmaya başlayan Marksizm ideolojisi, 20. yüzyılda Sovyetler Birliği'nin ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin oluşması başta olmak üzere birçok siyasi ve toplumsal süreçte etkili olmuştur. 1930'lu yıllarda faşizm ideolojisinin dayatmaları nedeniyle Avrupa ülkelerinden İngiltere ve ABD'ye göç eden filozof ve düşünürler, içerisinde bulundukları koşullar nedeniyle görüşlerini çoğunlukla solculuk ve liberal politikalar aracılığıyla yansıtmaktaydı. 20. yüzyıla damgasını vuran başka bir olay da II. Dünya Savaşı ve ardından gelen Soğuk Savaş Dönemi olmuştur. Bu dönemde yaşananlar, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ahlaki görüşleri ve ideolojileri etkilemiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından başta Fransa olmak üzere, Avrupa'da ortaya çıkan varoluşçuluk akımı varlığın ve varoluşun özden önce geldiğini, yani insanın önce bedenen var olup daha sonra düşünceleri, duyguları, tutumları ve davranışlarıyla kendisin sürekli olarak yaratmaya devam ettiğini savunmaktadır. 20. yüzyılın son dönemlerinde edebiyatçılar tarafından Varoluşçuluk anlayışı dünyaya yayılmıştır.

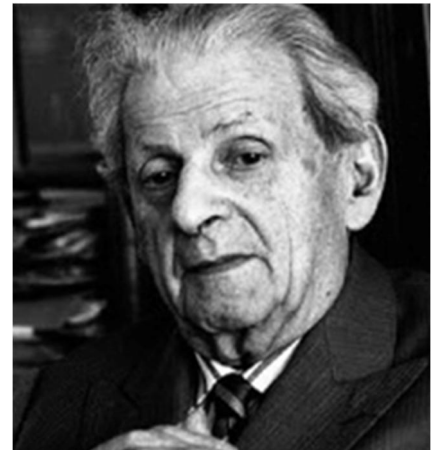
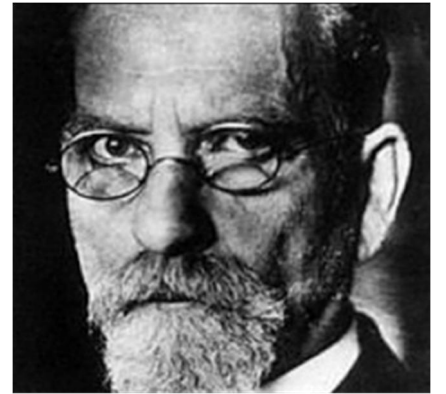
20. yüzyıl felsefesindeki ana problem, bilginin doğasına ilişkin sorgulamalarda gerçeğin ne olduğu ve nasıl bilinebileceği yönünde olmuştur. Descartes akıllı, Locke ise deneyimi temel almış, Kant ise bu iki yaklaşımı birleştirerek çalışmalarını bilgi ve varlık üzerine yoğunlaştırmıştır. Kant'ın bilgi görüşü üzerine yapılan analizlerde ve tartışmalarda, onu destekleyen, alternatif yollar sunan ya

da kısmen veya tamamen reddeden fikirler ortaya çıkmıştır. Bu tartışmalar, 20. yüzyıl felsefesinde düşünce akımlarının doğmasında önemli bir role sahiptir. 19. yüzyılın ortalarında, bilimsel yöntemle yani tümevarıma dayalı deneycilik anlayışı, Hegel, Descartes ve kısmen Kant'ın savunduğu rasyonalizm görüşünün önüne geçmeye başlamıştır. Comte'un ileri sürdüğü pozitivizm, materyalist bir anlayışa dayanmaktadır ve metafiziği reddeder. Pozitivizm, olguların dışında hiçbir şeyin gerçek olmadığını ve yalnızca deneysel bilginin gerçeğe dair bilgiyi içerdiğini savunur. Bu, 20. yüzyıl felsefesinin bilimle olan etkileşimi açısından önemli olmuştur. Marx, "İnsan doğaya ne kadar yabancılaşırsa o kadar toplumsallaşır, ne kadar toplumsallaşırsa da o kadar kendine yabancılaşır." demiştir. Hegel'in felsefesine karşı çıkarken, materyalizm ve pozitivizm düşüncelerinden etkilenen Marx, sosyalist düşüncenin öncülerinden biri olmuştur. Marx'ın görüşleri, diyalektik materyalizmi temel alır.

20. yüzyıl felsefesi, toplumsal, siyasi ve ekonomik değişimlerle şekillenmiş olup, bilginin doğası ve gerçeğin nasıl bilinebileceği gibi soruların tartışıldığı bir dönem olmuştur. Pozitivizm ve materyalizm akımları, metafiziği reddederken, Marksist düşünceler toplumsal eleştirilerde önemli bir rol oynamıştır. Dünya savaşları ve krizler, filozofların insan doğası ve ahlaki değerler üzerine olan görüşlerinin temellerini sarsmış ve bu alanlarda yeni görüşlerin oluşmasına yol açmıştır. Genel olarak bakıldığında 20. yüzyıl felsefesinin oluşmakta olan modern dünyayı anlamak ve şekillendirmek için topluma önemli katkılar sunduğu görülür. Dolayısıyla, 20. yüzyıl felsefesi, günümüz düşünce yapısının temellerini oluşturan ve modern dünyayı anlamlandırmada kilit rol oynayan bir dönem olarak önemini korur.

Kaynakça:

- <https://bikifi.com/biki/20-yuzyil-felsefesinin-ayirici-nitelikleri/>
- <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1113649>
- <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/panel/upload/files/hblrestvkqk.pdf>

FELSEFE BİR İNSAN OLSAYDI NASIL BİRİ OLURDU?

Hep felsefe kelimesi denince ciddi bir şey algılamışızdır, çünkü kafa yorulması gereken uğraştırıcı, düşünmeye zorlayan bir etkinliktir. Aklimızda sürekli yeni soru kapıları açan, merak uyandıran ama her şeyin cevabını çözemeyeceğimiz bir şey, zor olmasına rağmen çok keyifli. Aklınıza hiç takıldı mı birazdan soracağım soru? Eğer felsefe bir insan olsaydı nasıl olurdu? Aklınıza gelen ciddi, sorgulayan tipten, sıkıcı, ciddi biri mi olurdu, yoksa bambaşka biri mi?

Bence felsefe doğduktan sonra çevresinden her zaman farklı olacaktı. Yaşıtları mavi boyaya mavi diye hecelerken o mavinin tonlarına kadar bilecekti ama tam anlamıyla bir çocuk olamayacaktı. Çevresinde arkadaşlarıyla birlikte ortak ilgi alanları ve düşünceler bulması zor olacaktı. Çevresindeki diğer insanlar çok bilmiş diyeceklerdi ona. Yaşıtlarıyla hiç anlaşamayacaktı belki. Kırk yılda bir gelen misafirler ona zeki derdi de ne fayda... Yaşamı boyunca konuşmaya başladığında herkes sıkılacaktı bilgi birikiminden dolayı, kim çevresinde her şeyi sorgulayan birini istesin ki... Hele bir soruya kırk dakika cevap verebilecek bir kişiyi isteyecekler mi?

Çocukken dışlanacağı aşikar tek başına kalacak ama zaten evcilik ve ya araba oyunu oynayacak bir çocuk değil bizim ki diğer çocukların derdi araba alınması olurken o kütüphane saatlerini dert edecek, hiç sıkılacak bir tipte değil tabi çevresinde Platon olsa iyi olurdu ama kendi ve düşünceleriyle yalnız kalsa da mutlu olabilecek biri. Zaten tek değil, aklında hiç tükenmeyecek soruları var o yüzden diğerlerine de ihtiyacı yok. Ailesi bazen biz kimin hakkını yedik diye düşünecek. Diğer çocuklar araba, Barbie isterken bizimkisi felsefe kitabı ister, kütüphaneye gitmek ister. Korkacaklar böyle bir çocukları olduğu için normal değil diyecekler de normal ne bunu sorgulamak gerek sanki. Bizim felsefe çocukla, tartışmalar herhalde 3 saat sürer, tartışmaya girilecek gibi değil. Garip bir çocuk ama bir o kadar da eşsiz her yerde fark yaratacak kendi başına olmaktan zevk alan sıkılmayan biri.

Çocukluğu atlattıktan sonra hayatın acı gerçekleriyle - mobbing- belki de daha kötülerıyla yüzleşmiştir ama her şeyi sorgulayan "**çocuk felsefenin**" bunu sorgulayacağını zannetmiyorum; kendiyse mutlu zaten o. Yetişkinlikte ise iş hayatında herkesin sinir olabileceği bir tip olur herhalde. Başarılidir, her işinin detayına hakim ve titiz çalışır, mesai saati bittikten sonra da çalışır. Patronun gözde tipidir zeki, çalışkan daha ne olsun ama iş arkadaşları bu durumdan memnun değildir.

Felsefe bir süre sonra bu kadar eşsiz olmaktan sıkılacak, tartışacak insan da bulamayacak, sorgulamayı seviyor, kendini eşsiz hissediyor ama mutlu olamıyor ki çünkü tek başına. Ama yaş aldıkça farkına varacak ki sorgulamak, araştırmak ve bu bilgi birikimi onun için ışık olmuş.

Yaşlandığında ise insanları yoran huysuz özellikleri olsa da o bizim bildiğimiz yaşlılardan değil. Sabah akşam kendi ürününü ortaya koyan bir tip olacak. Hayatının her döneminde fark yarattığı gibi bu yaşlarında da yaratacak. Ölse de yaşasa da hep hatırlanacak biri olacak...

“Her sanat eseri kendi çağının çocuğudur.”

Wassily Kandinski

Felsefe ve sanat, ilkçağdan şimdilere kadar birbirlerini etkileyen iki unsurdur. Felsefenin, güzellik felsefesi olarak bilinen sanat ya da estetikle iç içe olan alanı, ilkçağdan Rönesans’a kadar birçok tarihsel olaya ve döneme etki etmektedir. Sanat ise farklı felsefi görüşlerin ortaya çıkmasıyla beraber değişmektedir ve gelişmektedir. Sanat ve felsefe, farklı yetilere mensup olduğundan dolayı farklı aktiviteler olarak değerlendirilse de, sanat ve felsefe aslında bağlantılıdır. Felsefe de sanat da dünyayı ve doğayı anlamaya, çözümlmeye, değiştirmeye, geliştirmeye ve yargılamaya amaçlamaktadır. Rene Hyque, “Sanat, estetikle iç içedir” sözüyle beraber çağların farklı felsefi görüşlerinin sanat eserlerini de etkilediklerini belirtmektedir. Felsefe ve sanatın bağlantısı ve ortaklığı dört farklı bölüme ayrılarak incelenmektedir; Antik Yunan’da sanat ve felsefe, Ortaçağ’da sanat ve felsefe, Rönesans’ta sanat ve felsefe, Modern Çağ’da sanat ve felsefe. Bu çağlardaki ortaya atılan felsefi düşünceler, sanat eserlerini ve sanat akımlarını etkilemiştir.

Felsefe ve sanat arasında ilk ortaklıklar Antik Çağ’da Yunanistan’da kurulmuştur. Güzel kavramı ilk olarak Phytagorasçılar tarafından ortaya atılmıştır. Onlara göre güzellik zıtlıkların bir araya gelmesi ve bunların belirli bir denge oluşturmasıdır. Böylece sayısal olarak dikkatlice ölçülmüş ve planlanmış oran-orantı ve zıtlıklarla heykeller ortaya çıkmış ve böylece sanat ve felsefe arasındaki ilk bağlantı kurulmuştur. Phytagorasçılar, Rönesans düşünürlerini de oldukça etkilemiştir. Bununla beraber Platon da, Phytagorasçıların güzellik anlayışından etkilenmiş ve kendi güzellik anlayışını ortaya atmıştır. Platon’a göre güzellik geometri asıllıdır ve cisimlerin özlerini oluşturan, onları güzel yapan şeydir. Form güzelliği, bir nesnenin güzelliği değil, bir nesneyi güzel yapan prensiptir. Ancak Platon taklit olarak gördüğü resim sanatına karşı çıkar çünkü onun anlayışına göre sanat taklit değil ‘poesis’ yani yaratmadır ve güzelliği açığa çıkarmaktır. Platon’dan esinlenen Plotinos ise güzelliği ve sanatı farklı bir biçimde yorumlamakta ve taklidi ruhani bir eylem biçimi olarak değerlendirmektedir. Plotinos, güzelliği ‘Bir’ olarak tanımlamaktadır ve ona göre ‘tanrısal

ışıkla ayarlandığı' için güzel güzeldir. Plotinos'un bu fikirlerini ileriki zamanlarda Rönesans felsefesi ve sanatına da temel olacaktır. Platon'un fikirlerine karşın olarak Aristoteles, 'güzel' kavramını sanat eserlerinden doğan bir kavram olarak değerlendirmektedir. Aristoteles, 'güzel' kavramını sanatla bağdaştırırken, sanatın bir formunu ve güzelin biçimsel koşullarını da incelemektedir.

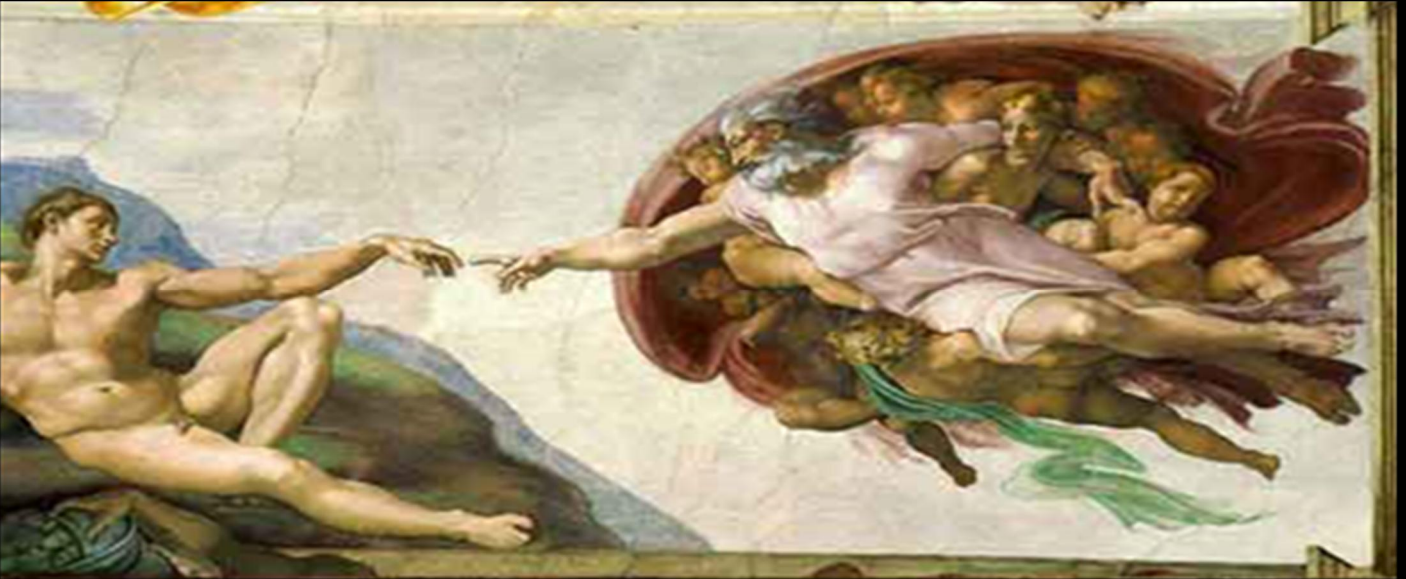
Teolojik ve dogmatik zaman dilimi olarak nitelendiren Orta Çağ'da, felsefede de sanatta da duraklamalar yaşanmıştır. Ortaçağ'da, estetikten ve sanattan çok, teolojik ve tanrısal değerlere önem verilmektedir. Ortaçağ düşünürleri için güzellik, sanat ve felsefe ahlakidir ve ilahi anlamda beğeniye yöneliktir. Ortaçağ filozofu Aquinalı Thomas, "Sanat yapılması gereken şeye ilişkin doğru bilgidir" ve "Sanat, yapılacak şeylere ilişkin yapma ve düşünme ilkesidir" ifadelerini kullanmıştır. Ortaçağ felsefesinde ne kadar Antik Yunan'dan esintiler olsa da asıl temeli metafiziksel, ontolojik ve din bazlıdır. Bu dönemde öne çıkan Skolastik düşünürleri Augustinus ve Aquinas iken, İslam düşünürleri Farabi, İbn Sina, İbn Rüşd ve Mevlana'dır. Bu düşünürler sayesinde felsefe ve sanat arasında bağlantılar kurulmaktadır.

Rönesans olarak adlandırılan dönem, yeniden doğuşu simgelemektedir ve sanatın ve felsefenin geri dönüşünü belirtmektedir. Ortaçağ'ın teolojik, skolastik ve dogmatik düşünce yapısından sonra yaratıcı, cesur ve canlı bir dönemdir. Rönesans sanatı Plotinos'un da etkisiyle doğaya yönelme, doğanın arkasındaki güzelliği ulaşma ve bu güzelliğin ilahi yönüyle 'güzel' kavramının bilgisine ulaşmak olarak aktarılabilir. Rönesans düşünürlerinden Cusanus'un "Doğa, Tanrı'da tam bir birlik halinde birleşmiş olanın bir açınımı, bir evrimidir" sözü ve Bruno'nun "Tanrısal özün bir aynasıdır" sözü de bunu kanıtlar niteliktedir. Rönesans sanatının en önemli özelliklerinden birisi de taklit olmamasıdır. Bu Leonardo Da Vinci tarafından şöyle ifade edilmektedir: "Doğanın tüm görünür eserlerini taklit eden tek şey olan resmi küçümsersiniz, felsefeyi oluşturan zarif bir

buluşu ve gölgeyle ve ışıqla çevrilmiş tüm biçimlerin –denizler ve karalar, bitkiler ve hayvanlar, çimenler ve çiçekler– doğasına dayanan zarif bir kurguyu da küçümsemiş olursunuz. Gerçekten de resim bir bilimdir, doğanın öz çocuğudur. Çünkü resim doğanın çocuğu, daha doğrusu torunudur; tüm görünür şeyler doğa tarafından yaratılmış ve bunlar, yani çocukları, resmi doğurmuştur. Bu yüzden resmin doğanın torunu olduğunu ve Tanrı ile akraba olduğunu söylersek doğru söylemiş oluruz”(1).

Pozitivizm ve Modern Çağ zamanında metafizik ve teolojiye karşı çıkılan, ilahiyatın yerini bilimin, mantığın ve aklın aldığı zaman dilimidir. Sanat eserlerinde de bu dönemin akılcılığa dayalı olması nedeniyle belirli değişiklikler yaşanmaktadır ve yeni felsefi fikirler ortaya çıkmıştır. Bu çağda, sanat eserleri ve estetik ikiye ayrılmaktadır; Pozitivist Estetikler ve İdealist Estetikler. Pozitivist estetikler, sanatın bilim gibi biçimlendirilmesidir. Sanat eserlerinin de bilim gibi belirli somut ölçüleri vardır. Sezgiden daha çok akla dayalıdır. Oysaki idealist estetikler, görecelidir ve bilimden çok felsefe baskındır. Bunlarla beraber öznellik ve sezgi öne çıkmaktadır. Bu dönemde öne çıkan felsefi estetikçilere örnek olarak başlıca; Benedetto Croce, Taine, Grant Allen, Gustav Theodor Fechner, John Ruskin, Etienne Souriau, Mikkel Dufrenne, Theodor W. Adorno, Herbert Marcuse ve J. F. Lyotard verilebilmektedir.

KAYNAKÇA:

- [Chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://jret.org/FileUpload/ks281142/File/19.arda.pdf](http://jret.org/FileUpload/ks281142/File/19.arda.pdf)
- [Chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1319/98760.pdf?sequence=1](https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1319/98760.pdf?sequence=1)
- [Chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/37482/191400.pdf](https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/37482/191400.pdf)
- www.felsefe.gen.tr
- [Chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/358111](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/358111)
(1)
- www.filozofunyolu.com

KESİNLİK ARAYIŞI

Kesinlik kavramı ve ihtimal ile ilişkisi, filozofların zihinlerini uzun süredir büyüleyen bir konudur. AJ Ayer'in "Şurası bir gerçektir ki, bazı şeyler kesin olmadığı müddetçe, hiçbir şey ihtimal dahilinde bile olamaz." sözü, olasılık ve kesinlik arasındaki ilişkinin inceliklerini araştırarak bilginin doğası hakkında önemli felsefi soruları gündeme getiriyor:

Kesin bilgiyi oluşturan nedir ve ona nasıl ulaşırız? İhtimal, bir olayın meydana gelme olasılığının ölçüsü iken, kesinlik, bir şeye tam olarak güvenme durumudur. İkisi arasındaki ilişki bir labirente benzer ama bu ilişkinin doğası nedir? Olasılık, kesinliğin salt gölgesi mi, gelip geçici ve güvenilirmez bir tahmin mi? Yoksa kesinlik sadece bir yanılsama mı, gelip geçici ve güvenilirmez bir soyutlama mı?

Ayer'e göre bir şeyin olası kabul edilmesi için önce belirli bilgi veya gerçeklerin bir temeli olması gerekir. Neyin kesin olup neyin olmadığını nasıl belirleyebiliriz? Dünya anlayışımızda olasılık ve kesinlik fikrini nasıl uzlaştıracabiliriz? Bu muamma, tarih boyunca filozofların, bilgi ve kesinliğin doğası üzerine benzersiz bakış açıları sunan Sokrates ve Descartes gibi şahsiyetlerin de daimi bir meşguliyeti olmuştur. Ayer'in sözü, bizi varsayımlarımızı sorgulamaya ve bir keşif yolculuğuna çıkmaya teşvik eden bu eski felsefi bakış açıları bağlamında anlaşılabilir. Sorgulamamızın önceden var olan inançlarımızı basitçe pekiştirmek yerine, dünyayı daha derinden anlamaya götürmesini nasıl sağlayabiliriz? Ayer'in sözünün temas ettiği bu sorular, bizi bilginin ve kesinliğin doğasını düşünmeye ve keşfetmeye bırakıyor.

Sokrates, kendine dair bilinç ve kişinin

kendi cehaletinin farkına varmasına vurgu yaparak, gerçek bilginin bilmediğimizi kabul etmek ve bir keşif yolculuğuna çıkmakla başladığını öne sürer. Sokrates'in "kendini bilme" yaklaşımı, Ayer'in olasılığı anlamak için bir temel olarak belirli bilginin önemine yaptığı vurguyla aynı çizgidedir. Kendi sınırlarımızı tanıyarak ve neyi bilmediğimizi kabul ederek, tıpkı Sokrates'in önerdiği gibi, bilgi arama sürecine başlayabiliriz. Bununla birlikte, Sokrates'in öz-farkındalığa yaptığı vurgunun aynı zamanda insan anlayışının sınırları ve gerçek bilgiye ulaşma olasılığı sorusunu gündeme getirdiğine dikkat etmek önemlidir.

Mantıkçı pozitivist akımın öncülerinden Ayer, bilginin ancak gözlemden ve bu gözlemlerden çıkarımlardan elde edilebileceğine ve metafizik önermelerin hiçbir duyu deneyimiyle doğrulanamayacağına ve bu nedenle bilimsel ifadenin dışında bırakılması gerektiğine inanıyordu. Öte yandan, bir rasyonalist olan Descartes, bilgiye ancak sistematik bir şüphe süreci ve aklın kullanılması yoluyla ulaşılabilirliğine inanıyordu. Belirli bir bilginin temeli olarak ünlü "Cogito, ergo sum" (Düşünüyorum, öyleyse varım) ifadesini önerdi ve kişinin kendi varlığından şüphe duyma eyleminin şüphe edenin var olması gerektiğini kanıtladığını savundu.

Tanınmış bir mantıksal pozitivist olan başka bir filozof Rudolf Carnap da bilgiye ulaşmanın tek yolu olarak mantıksal tümdengelim ve gözlemin önemini vurgular. Rudolf Carnap'ın da "Les métaphysiciens sont des musiciens sans dons musicaux." sözü ile belirttiği

pozitivist bakış açısı, metafizik önermelerin anlamsız olduğuna ve herhangi bir duyu deneyimiyle doğrulanamayacağına ve bu nedenle bilimsel söylemden çıkarılması gerektiği inancını vurgular. Bu söz, bir araştırma alanı olarak metafiziğin bir eleştirisi olarak görülebilir ve metafizikçilerin bilgiye anlamlı katkılarda bulunmak için uygun araçlardan veya anlayıştan yoksun olduklarını öne sürer. Bu bakış açısı A.J. Ayer'in "Şurası bir gerçektir ki, bazı şeyler kesin olmadığı müddetçe, hiçbir şey ihtimal dahilinde bile olamaz." sözü olasılığı anlamada kesin bilginin önemini, anlama arayışımızda mantıksal tümdengelim ve gözleme olan ihtiyacı vurgular ve aynı zamanda bilimsel bilgide metafiziğin sınırlılığı ve anlamsızlığı fikrini vurgular. Geleneksel felsefenin gerçekliğin doğası hakkındaki soruları gibi metafizik ifadelerin anlamsız olduğunu ve herhangi bir duyu deneyimiyle doğrulanamayacağını ve bu nedenle bilimsel söylemden çıkarılması gerektiğini savunmuştur. Bu bakış açısı, olasılığı anlamak için bir temel olarak belirli bilgilerin önemini vurguladığı ve anlama arayışımızda mantıksal çıkarım ve gözlem ihtiyacını vurguladığı için Ayer'in bakış açısıyla uyumludur.

Şahsen, olasılık ve kesinliğin birbirini dışlayan değil, simbiyotik bir dansa iç içe geçmiş tamamlayıcı kavramlar olduğuna inanıyorum. Bir yandan olasılık, geçmiş deneyimlere ve istatistiksel analize dayalı olarak gelecekteki olaylar hakkında tahminler yapmamızı sağlar ve bize dünyayı anlamak için rasyonel bir çerçeve sunar. Öte yandan, kesinlik, bize bu tahminlere göre hareket etme güvenini veren ve bize dünyada bir faillik duygusu sağlayan bir ruh halidir. Başka bir deyişle, olasılık bize bilgi sağlarken, kesinlik bize bu bilgilere göre hareket etme yeteneği sağlar.

Ayrıca, olasılık ve kesinlik arasındaki ilişkinin dinamik olduğunu ve yeni bilgiler ve yeni bakış açıları ortaya çıktıkça sürekli geliştiğini düşünüyorum. Kesinlik, tüm insan yapıları

gibi, sabit ve değişmez bir varlık değil, sürekli değişen bilgi ve anlayış gelgitlerine tabi olan akıcı ve şekillendirilebilir bir varlıktır. Bu kavram, tez ve antitezin bir sentez oluşturmak üzere bir araya getirildiği diyalektik süreçle ilişkilendirilebilir. Bu durumda, olasılık ve kesinlik tez ve antitez olarak görülebilir ve sentez, bilinçli kararlar verme ve dünyada harekete geçme yeteneği olacaktır. Diyalektik süreç, farklı bakış açıları ve fikirler arasındaki gerilimi kucaklayan ve bir orta yol bulmaya çalışan bir dünyayı anlama yoludur. Benzer şekilde, olasılık ve kesinlik arasındaki ilişki de farklı bakış açılarını ve fikirleri uzlaştırmayı ve iki kavram arasında bir denge bulmayı içerir. Sahip olduğumuz tek şey dünyanın geçici bir anlayışı olduğunda gerçekten kesinlikten bahsedebilir miyiz?

Kanımca, kesinliğin sınırlarını kabul etmek ve yeni bilgilere ve bakış açılara açık olmak önemlidir. Olasılık ve kesinliğin birbirini dışlayan değil, dünyayı anlayışımıza bilgi veren ve şekillendiren tamamlayıcı kavramlar olduğunu anlamak da önemlidir. Heraklitos'un, "Aynı nehirde iki defa yıkanılmaz" düsturu bizim dünya anlayışımız için geçerlidir. Olasılık ve kesinlik arasındaki ilişkiyi anlamak, dünyadaki belirsizliği yönlendirmemize ve bilinçli kararlar

vermemize yardımcı olabilir. Ancak olasılığın öznel doğası ile kesinliğin nesnel doğasını nasıl uzlaştıracakız? Olasılığın öznel doğasını kesinliğin nesnel doğasıyla uzlaştırmamızın olası bir yolu, kesinliğin dünyanın içkin bir özelliği değil, bir insan yapısı olduğunu kabul etmektir. Öte yandan olasılık, doğal dünyanın doğasında var olan belirsizliği ve rastgeleliği yansıtır. Kesinliğin insan algısının ve yorumunun bir ürünü olduğunu anlayarak, ona bir dereceye kadar şüphecilik ve yeni bilgi ve bakış açılara açıklıkla yaklaşabiliriz. Ek olarak, olasılık ve kesinliğin tamamlayıcı doğasını kabul ederek, olasılığı dünya anlayışımıza bilgi sağlamak ve bilinçli kararlar vermek için bir araç olarak kullanabilir, aynı zamanda kesinliğin sınırlamalarını kabul edebilir ve yeni anlayışlara ve bakış açılara açık olabiliriz. Bu, varsayımlarımızı sorgulamaya, kanıtlara ve mantıksal akıl yürütmeye güvenmeye ve olasılığı anlamak için bir temel olarak belirli bilgilerin önemini kabul etmeye teşvik eder. Aynı zamanda bilgi arayışımızda öz-farkındalığın ve kişinin kendi sınırlarını tanımasının önemini vurgular. Bunlar, Ayer'in sözünün kışkırttığı, bizi bilginin ve kesinliğin doğasını daha derin bir şekilde düşünmeye ve keşfetmeye bırakan sorulardır.

BİR DİRENİŞİN ÖNCÜSÜ

Galileo Galilei

Rönesans döneminde doğan Galileo Galilei dönemin etkisi altında büyümüş ve devrim yaratacak birçok keşfe imza atmıştır. 1564'te Pisa İtalya'da doğumu sonrası astronomi aleminin en büyük önderi ve dönemi kilisesine direnişin sembolü olmuştur. Babası Vincenzo bir müzik teoristiyken o kendini fizik dünyasına adanmıştır.

Teleskobu icat etmesi ile tarihe ilk defa adını geçirmiş ve Ay'ın yüzeyini, Jüpiter'in uydularını ve Venüs'ün evrelerini işlemiş ve bu sayede dönemini temelden sarsacak bilimsel buluşlarına başlamıştır.

Ancak Ortaçağ Avrupası'nda Katolik kilisesi ve Papa'nın baskıcı ve bilim düşmanı fetvaları, yasama ve yargı gücünü elde tutması Galileo'yu bir tehdit haline getirmiştir. Kilise'nin dogma fikir yapısına uymayan bu fikirler Kopernik'in de fikriyle uyuşuyordu. Ve kiliseye karşı vereceği savaşın bir sembolü olmuştur.

1616'da kilise, Kopernik'in heliosentrik teorisini sapkın olarak ilan etti ve Galileo'yu bu teoriyi desteklemekle suçladı. Galileo, Papalık Ofisi tarafından uyarıldı ancak tutkuyla savunduğu bilimsel gerçekleri inkar etmedi. 1632'de yayımlanan "Dünya'nın İki Büyük Sistemi Üzerine Diyalog", heliosentrik modeli savunarak kilisenin öfkesini çekti.

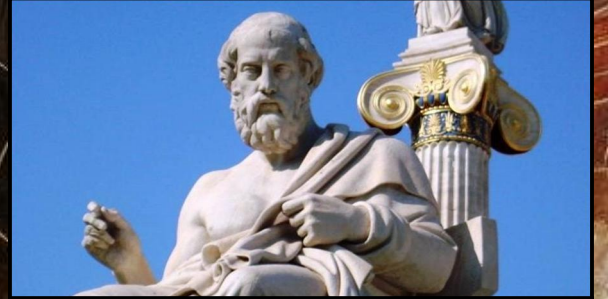
Sonuç olarak, Galileo, 1633'te kilise mahkemesinde yargılandı ve ev hapsine mahkum edildi. Eserleri yasaklandı ve heliosentrik görüşü savunma çabaları, kilisenin baskılarına boyun eğmeyen bir bilim adamının cesaretini sergiledi. Ancak, Galileo'nun felsefi duruşu, zamanla bilim özgürlüğü ve bilimsel yöntemin önemini vurgulayan bir simge haline geldi.

Galileo felsefi duruşu ve bilim inanç ilişkisini sorgulaması ile öne çıkmış, döneminin ötesine çıkmış ve kararlılık ile bilimin özgürlüğünü savunmuştur, bilimin gerçeğe ulaşmasını istemiş ve bu yolda öncü olmuş çok büyük bir bilim insanıdır.

Kaynakça:

- <https://www.galileilisesi.k12.tr/tr/hakkimizda/galileo-galilei-kimdir>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Galileo_Galilei
- <https://evrimagaci.org/galileo-galilei-kimdir-ne-yapmistir-kendi-agzindan-yasam-oykusu-8108>

PLATON'UN ZİHNİNDEN MÜZİK

Düşünce dünyasının yıldızlarını gökyüzüne dizen, fikirlerinin ışığıyla yüzyılları aydınlatan bir filozof olarak adını tarihe yazdıran Platon; idealar dünyasını keşfederek üzerinde bulunduğumuz dünyada gördüğümüz her şeyin birer gölge olduğunu savunan derin bir zihin yolcusudur. Bu düşüncesi, insan ruhunun en derinlerinde saklı olan hakikati keşfetme arzusunun güçlü

bir yansımasıdır. Adalet, erdem ve bilgi arayışıyla da hafızalara kazınan düşünür; "Devlet" adlı eserinde kendisine göre ideal toplum düzenini ele almıştır. Felsefenin kapılarını ardına kadar aralayan Platon için bilgelik, ruhun gerçek güzelliğine ulaşma çabasıdır. Bu çaba doğrultusunda müzik, matematik ve felsefe ona göre insan ruhunu şekillendiren rehberlerdir.

Platon'un müziğe olan bakışı, felsefesinin derinliklerinde yankılanan bir melodi niteliğindedir. Kendisinin müzik felsefesi, Antik Yunan'ın köklü düşünce geleneğinde sağlam bir yer edinmiştir. Platon için müzik, insan ruhunun en derin köşelerine dokunarak ahlaki değerleri şekillendiren, aynı zamanda bireyin iç dünyasını aydınlatan bir unsurdur. Doğru bir müzik eğitimi alan bireyin, ruhunun en derinlerinde güzelliği keşfettiği ve etik doğrulara ulaşabildiği düşüncesini savunmaktadır.

Ona göre müzik, sıradan bir sanat dalı olmaktan öte ruhun terbiyesi için en etkili araçlardan biridir. Başka bir deyişle, Platon için müzik yalnızca duyuşsal bir haz aracı

değildir. Onun gözünde müzik, ruhun en derin köşelerine işleyerek bireyi hem ahlaki hem de entelektüel açıdan eğiten kuvvetli bir araçtır. Müziği ruhun eğitimi ve toplumsal düzenin sağlanmasında temel bir unsur olarak kabul eden Platon, söz konusu unsurun bireyi ve toplumu erdeme yönlendiren bir yol gösterici olduğuna inanmaktadır. Onun müziğe yüklediği bu derin anlam, aslında felsefesindeki ahlak ve düzen anlayışıyla da doğrudan ilişkilidir. Kendisine göre ideal bir toplumda, bireylerin ahlaki yapısını güçlendirmek ve onları erdemli bireylere dönüştürmek için müziğin tartışılmaz derecede önemli bir rolü olduğu düşüncesini savunmaktadır.

Özellikle "Devlet" adlı eserinde, Platon'un müziğe dair düşüncelerinin izlerine rastlamak mümkündür. Kendisi ideal toplum düzenini inşa ederken ruhu ve bedeni eğiten kıymetli bir araç olarak gördüğü müziğin bireylerin ahlaki yapısını güçlendirmek için nasıl kullanılabileceğini detaylandırmaktadır. Müziğin kudretini savunan Platon'a göre, melodiler duyguları beslemeli ve bireyleri erdemli olmaya yönlendirmelidir. Ona göre doğru seçilen melodiler insan ruhunu besleyip bireyi güzellik ve etik doğrulara yönlendirirken, yanlış seçilen melodiler bireyi yozlaştırarak içsel dengeyi bozabilir. Bu noktada Platon'a göre ideal devlette müzik, sıkı kurallara tabi tutulmalıdır zira kendisi bazı müzik makamlarının insan ruhunu aşırı coşkunluğa sürükleyebileceğinin ya da tembellik gibi olumsuz davranışlara yol açabileceğinin öncü savunucusudur. Ona göre bu kurallar, müziğin toplumu yozlaştırıcı değil, ahlaki değerleri pekiştirici bir rol üstlenmesini sağlamak için vardır. Kısaca Platon, müziğin bireylerin ruhunu

güzelleştirici bir amaç taşıması gerektiğini savunur.

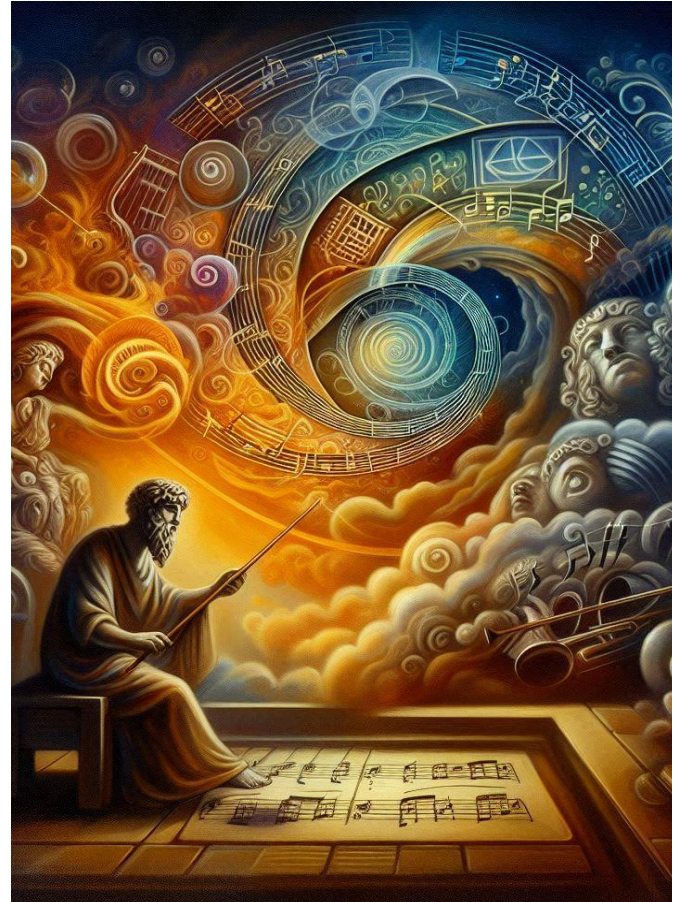
Bunun yanı sıra Platon'un müziğe dair bu yaklaşımı, onun felsefesindeki genel uyum ve düzen arayışıyla da yakından ilişkilidir. Ona göre, evrende bir düzen ve ahenk bulunmaktadır. Var olan bu ahenk, müziğin ritimlerinde ve melodilerinde kendini göstermektedir. Müziğin tıpkı evrendeki kozmik düzen gibi bir ahenk içerisinde olması gerektiğini savunan Platon bu bağlamda müziği bir "kozmos" olarak değerlendirmektedir. Platon'a göre ruh, müziğin ritimleriyle evrenin ahengini yakalayıp kendini daha derin bir anlamda gerçekleştirme imkânı bulmaktadır.

Müziğin insan ruhunu nasıl etkilediğine dair Platon'un görüşleri, kendisinin ruh teorisiyle de manidar bir ilişki içerisindedir. Platon insan ruhunu akıl, cesaret ve arzu olmak üzere üç ana parçaya ayırmaktadır. Bu üç unsurun dengesi, tıpkı bir toplumun farklı sınıfları gibi uyum içinde çalışmalıdır. Müzik de bu dengenin korunmasında tartışılmaz derecede etkin bir rol oynamaktadır. Akıl, düzenli ve ölçülü melodilerle beslenirken; cesaret, güçlü ve etkili ritimlerle şekillenmektedir. Bu noktada, Platon'un müziği yalnızca sanatsal bir ifade biçimi olarak değil, bireyin ahlaki ve ruhsal olgunluğa ulaşmasında vazgeçilmez bir eğitim aracı olarak gördüğü düşüncesi yeniden desteklenir niteliktedir.

Tüm bunların yanı sıra Platon'un müziğe dair görüşleri, onun matematiğe olan ilgisiyle de harmanlanmış biçimdedir. Müziğin de tıpkı matematik gibi evrensel bir ritmi ve düzeni

yansıttığını düşünen Platon'a göre ritim, notalar ve melodi aynen bir matematiksel formül gibi kusursuz ahenk içerisinde olmalıdır.

Sonuç olarak Platon'un müziğe olan bakışı kendisinin felsefesindeki ahlak, düzen ve uyum anlayışıyla derin bir biçimde örtüşmektedir. Platon, müziği yalnızca bir sanatsal ifade biçimi olarak görmekten ziyade ona insan ruhunu eğiten, toplumu şekillendiren ve kozmik düzenle insanı buluşturan bir güç olarak yaklaşmaktadır. Ünlü düşünür, müziği sadece estetik bir haz kaynağı olmaktan çıkartarak onu insan ruhunun en derin katmanlarına işleyen bireyi ve toplumu erdemli kılmaya çalışan kutsal bir güç olarak konumlandırmaktadır. Platon'un müziğe dair bu derin felsefesi, onun idealar dünyasına ulaşma arzusunun ve evrendeki ahengi yakalama çabasının bir yansıması olarak da ön plana çıkmaktadır.

STOACILIK ve STOACI FİLOZOFLAR

Stoacılık adı, MÖ 4. yüzyılın sonlarına doğru Kıbrıslı Zenon ve takipçilerinin fikirlerini tartışmak için toplandıkları Atina'daki Agora'nın kuzey tarafındaki efsanevi ve tarihi savaş sahneleriyle süslü bir sütun dizisi olan Stoa Poikile'den veya "boyalı sundurma"dan gelmektedir.

Stoacılık, MÖ 3. yüzyılın başlarında Atina Agorası'nda Kıbrıslı Zenon tarafından kurulan bir Helenistik felsefe ekolüdür. Mantık sistemi ve doğal dünya hakkındaki görüşleriyle beslenen bir kişisel erdem etiği felsefesidir ve erdem pratiğinin eudaimonia'ya ulaşmak için hem gerekli hem de yeterli olduğunu savunur. Stoacılar eudaimonia'ya giden yolu erdemli olmayı benimseyerek ve doğaya uygun yaşayarak geçirilen bir hayatla özdeşleştirmişlerdir. Stoacılar; insanlar için erdemın tek iyi olduğunu, zenginlik ve zevk gibi dışsal şeylerin kendi başlarına iyi ya da kötü olmadıklarını ve "erdemın üzerinde hareket edeceği malzeme" olarak değer taşıdıklarını öğretmeleriyle bilinir. Bireylerin, doğaya uygun bir iradeye göre hareket etmesi gerektiğine inanırlar.

"Felsefe insan için dışsal bir şey sağlamayı vaat etmez, aksi takdirde kendi gerçek konusunun ötesinde bir şeyi kabul etmiş olurdu. Marangozun malzemesi tahta, heykeltıraşın bronz olduğu gibi, yaşama sanatının konusu da her insanın kendi yaşamıdır."

Epiktetos, Söylevler

Kontrol edebildiklerimize odaklanırken kontrol edemediklerimizi kabul etmemizi teşvik etmektedir. Zihnin gücünden yararlanmak ve kaosun ortasında iç huzuru bulmaya yönlendirir. Stoacılık için 4 önemli kavram bulunur: bilgelik, cesaret, ölçülülük, adalet. Hayatta karşılaşılan her şey, bu dört özellik ile yanıt vermek için bir fırsattır.

STOACILIĞA DAİR

Akademisyenler stoacılığın tarihini genellikle üç evreye ayırır.

1. Zenon'nun kuruluşundan Antipater'e kadar Erken Stoa
2. Panaetius ve Poseidonius'u içeren Orta Stoa
3. Musonius Rufus, Seneca, Epiktetos ve Marcus Aurelius'u içeren Geç Stoa.

Stoacılığın ilk iki evresinden günümüze hiçbir tam eser ulaşmamıştır. Geç Stoa'dan yalnızca Roma metinleri günümüze ulaşmıştır. Ek olarak Stoacılık, MS 3. yüzyıla kadar Roma ve Yunan dünyasında gelişmesine rağmen MS 4. yüzyılda Hristiyanlığın devlet dini olmasından sonra bir düşüş yaşamıştır. O zamandan beri, özellikle Rönesans (Neostoacılık) ve çağdaş dönemde (modern stoacılık) yeniden canlanmıştır.

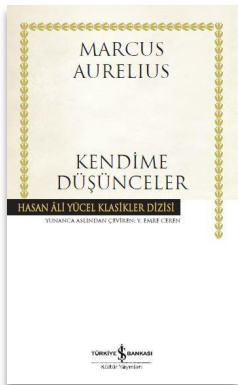
Stoacılık, yıkıcı duyguların üstesinden gelmenin bir yolu olarak özdenetim ve metanetin geliştirilmesini öğretir; felsefe, açık ve tarafsız bir düşünür olmanın kişinin evrensel aklı (logos) anlamasını sağladığını savunur.

Stoacılar bilginin akıl yoluyla elde edilebileceğini öne sürmüşlerdir: Duyular sürekli olarak duyular almaktadır. Nesnelerden duyular aracılığıyla zihne geçen ve burada hayal gücünde bir izlenim bırakan titreşimler oluşmaktadır.

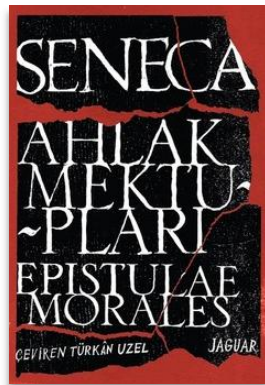
Stoacılar göre evren, aktif ve pasif olmak üzere iki sınıfa ayrılan maddi bir akıl tözüdür (logos). Pasif töz, "durgun, her türlü kullanıma hazır, ancak kimse onu harekete geçirmese işsiz kalacağı kesin olan" maddedir. Aktif töz, pasif töz üzerinde etkili olan akıllı bir esir ya da ilkel ateştir. Stoacılık evren için bir başlangıç ya da son varsaymaz. Logos, tüm evreni kaplayan ve canlandıran aktif akıldır. Maddi olarak düşünülmüştür ve genellikle tanrı ya da doğa ile özdeşleştirilmektedir. Stoacılar olan Cicero'nun yazdığı De Natura Deorum adlı eserde, Cicero evren hakkında şöyle yazar: "Evrenin kendisi Tanrı'dır ve ruhunun evrensel dışavurumudur; aynı dünyanın akıl ve mantıkla işleyen yol gösterici ilkesidir, şeylerin ortak doğası ve tüm varlığı kucaklayan bütünlükle birlikte; sonra geleceğin önceden belirlenmiş kudreti ve zorunluluğu; sonra ateş ve eter ilkesi; sonra su, toprak ve hava gibi doğal halleri bir akış ve geçiş olan unsurlar; sonra güneş, ay, yıldızlar; ve her şeyin içinde bulunduğu evrensel varlık."

Stoacı etiğin temeli, iynin ruhun kendi durumunda; bilgelik ve özdenetimde yattığıdır. Bu nedenle kişi tutkularından arınmak için çaba göstermelidir. Tutku, doğru muhakeme yapamamaktan kaynaklanan, zihindeki rahatsız edici ve yanıltıcı bir güçtür. Stoacı Hrisippos'a göre tutkular değerlendirici yargılardır. Böyle bir duyguyu yaşayan kişi, kayıtsız bir şeye yanlış değer biçmiştir. Her tutkunun kökeninde bir yargı hatası yatar. Mevcut bir iyiye ilişkin yanlış yargı hazza yol açarken, şehvet geleceğe ilişkin yanlış bir tahmindir. Gerçek olmayan kötülük hayalleri şimdiki zaman hakkında sıkıntıya veya gelecek için korkuya neden olur. Tutkularından özgür olmak, kendi kendine yeten bir mutluluğa sahip olmaktır. Stoacılar tutkuları dört başlık altında düzenlemişlerdir: sıkıntı, zevk, korku ve şehvet. Bu tutkuların ikisi (sıkıntı ve zevk) şu anda mevcut olan duygulara, ikisi de (korku ve şehvet) geleceğe yönelik duygulara atıfta bulunur.

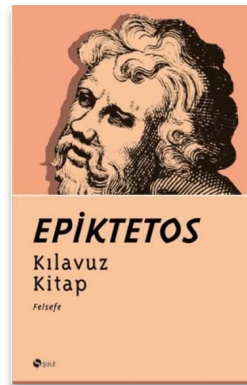
STOACILIĞA DAİR KİTAPLAR

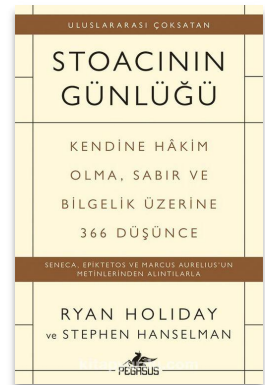
*Kendime
Düşünceler
Marcus
Aurelius*

*Ahlak
Mektupları
Seneca*

*Söylevler
Epictetus*

*Stoacının
Günlüğü
Ryan Holiday
and Stephen
Hanselman*

Kaynakça

- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Stoac%C4%B1l%C4%B1k>
- <https://medium.com/t%C3%BCrkiye/filozof-kral-marcus-aurelius-stoac%C4%B1-bir-ya%C5%9Fam-838a546914ba#:~:text=Stoac%C4%B1l%C4%B1k%2C%20kontrol%20edebildiklerimiz%20odaklan%C4%B1rken%20kontrol,adalet%20gibi%20erdemleri%20geli%C5%9Ftirmeyi%20C3%B6%C4%9Fretir>
- <https://dailystoic.com/what-is-stoicism-a-definition-3-stoic-exercises-to-get-you-started/>

